

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 24.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylijohtaja Riitta Kaivosoja, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylijohtaja Tapio Kosunen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylijohtaja Esko Ranto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- taloussuunnittelupäällikkö Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylijohtaja Mika Tammilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Emmi Virtanen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- pääjohtaja Aulis Pitkälä, Opetushallitus
- urheiluyläkoulujen kehittäjä, valmentaja Jari Savolainen, Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia
- pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia
- perusopetusjohtaja Mari Routti, Lappeenrannan kaupunki
- erityisasiantuntija Leena Pöntynen, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Päivi Väisänen-Haapanen, Suomen Kuntaliitto
- apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth, Vantaan kaupunki
- toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- puheenjohtaja Anitta Pakanen, Lastentarhanopettajaliitto LTOL
- kehittämisspäällikkö Karita Toivonen, Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry
- mailapelikoordinaattori Maria Hokkanen, Mailapelit varhaiskasvatuksen ja koulupäivän liikunnallistamisen tukena -hanke
- erityisasiantuntija Jaakko Salo, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- puheenjohtaja Bennie Wardi, Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

- erityisasiantuntija Jaana Manssila, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Eero Kivinen, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAK-KI ry
- puheenjohtaja Elli Luukkainen, Suomen Lukiolaisten Liitto
- pääsihteeri Julia Petäjä, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry
- pääsihteeri Maiju Korhonen, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- asiantuntija Vellu Taskila, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- varapuheenjohtaja, rehtori Jukka Kola, Suomen yliopistot UNIFI ry
- puheenjohtaja Heikki Koponen, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- erityisasiantuntija Jukka Karvinen, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry
- koulutuksen kehittämispäällikkö Tuuli Merikoski
- oikeustieteen lisensiaatti Mika Palmgren

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- osastopäällikkö Tarja Loikkanen, Helsingin kaupunki
- toiminnanjohtaja Jarmo Saarela, Suomen Jääkiekkoliijat ry
- juniori- ja seuratoimintajohtaja Turkka Tervomaa, Suomen Jääkiekkoliitto ry.
- asiantuntija Olli-Pekka Karjalainen
- johtaja Simo Tarvonen
- Suomen Kuntaliitto
- Aalto-yliopiston jatko-opiskelijayhdistys ry
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- Helsingin yliopiston jatko-opiskelijat ry
- Helsingin yliopiston ylioppilaskunta
- Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijakunta LAMKO
- Lappeenrannan teknillisen yliopiston ylioppilaskunta
- Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Oulun yliopiston ylioppilaskunnan jatko-opiskelijajajaosto
- Pro Lukio ry
- Professoriliitto ry
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto
- Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry
- Suomen Olympiakomitean urheilijavaliokunta
- Tieteentekijöiden liitto
- Vapaa Sivistystyö ry

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Sivistysvaliokunta toteaa, että Suomen talouden rakennemuutos, kasvun pysähtyminen, velkaantuminen ja julkisen sektorin välttämättömät sopeuttamistoimet asettavat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle tiukat reunaehdot. Hallinnonalalle kohdistuu merkittävä määrärahavähennys vuoteen 2020 mennessä. Huolestuttavaa on, että tässä tilanteessa Suomen suhteellinen asema osaamisyhteiskuntana on heikentynyt ja koulutustason nousu on pysähtynyt. Nuorten osaamistaso on laskussa ja Suomen tiede uhkaa jäädä jälkeen kilpailijamaistaan. Turvapaikan hakijoiden määrän kasvu vaikuttaa tarpeeseen kehittää koulutusta ja tukea heidän kotoutumistaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyön keinoin.

Tässä tilanteessa sivistysvaliokunta korostaa rakenteellisten uudistusten merkitystä sekä tarvetta lisätä koulutusjärjestelmän tuottavuutta ja tehokkuutta. Hallitus panostaa näihin erityisesti koulutuksen ja osaamisen kärkihankkeella. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kehittämisen ja uudistamisen kautta edelleen turvataan kaikille suomalaisille laadukkaat palvelut koulutuksen ja tutkimuksen sekä kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan loppusummaksi vuonna 2017 esitetään 6 773 milj. euroa, mikä on 28 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Keskeisin määrärahojen lisäys on korkeakoulujen pääomittamiseen varattu 150 milj. euroa. Osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeisiin vuonna 2017 kohdennetaan määrärahaa noin 62 milj. euroa.

Suuret määrärahojen vähennykset liittyvät opintotuki uudistukseen ja opiskelijoiden asumistuen siirtämiseen yleisen asumistuen piiriin, joiden vaikutus on yhteensä noin 161 milj. euroa. Hallitus tulee ehdottamaan muun muassa korkeakouluopintoihin tarkoitettua tukiajan lyhentämistä 54 tukikuukauteen, luopumista vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden kohdalla ja opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittävien opintorahan ja asumislisän määrien korotusten kohtuullistamista. Sivistysvaliokunta pitää erittäin merkittävänä sitä, että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa voidaan myös opintotuen osalta saada aikaan eräitä selkeitä parannuksia opiskelijoiden asemaan. Sivistysvaliokunta tulee käsittelemään tätä asiaa tarkemmin sitä koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä.

Ammatillisen koulutuksen 190 milj. euron määrärahavähennys kohdistetaan kokonaisuudessaan kuntien rahoitusosuuteen eikä sillä ole vaikutusta valtion talousarvion määrärahaan. Tämä muutosehdotus on valiokunnan arvion mukaan sekä määrällisesti että suhteutettuna ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoitukseen merkittävin säästötoimi valiokunnan toimialalla. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen jo toteutetut leikkaukset ja vuonna 2017 toteutuva 190 miljoonan euron vähennys merkitsevät esimerkiksi vuoteen 2013 verrattuna noin 331 miljoonan euron kokonaisvähennyksestä, eli 19,5 % rahoitustasosta vuonna 2013.

Sivistysvaliokunta on useaan otteeseen huomauttanut, että ammatillisen koulutuksen rahoitusosuuden vähennys on tarkoitus toteuttaa vuonna 2017 mutta ammatillisen koulutuksen uudistamista koskevan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan vasta vuonna 2018. Valiokunta koros-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

taakin, että vuodesta 2017 tulee ammatillisen koulutuksen järjestäjille erittäin haastava. Sivistysvaliokunta tulee käsittelemään asiaa tarkemmin sitä koskevan hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä.

Kilpailukyky sopimuksen perusteella opetus- ja kulttuuritoimen määrärahatasoa tarkistetaan vastaamaan muuttunutta tarvetta hallinnonalan virastojen, laskennallisen rahoitusjärjestelmän mukaisen rahoituksen saajien sekä korkeakoulujen kohdalla.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin merkittävänä talousarvioehdotuksessa momentille 29.08.41 (Eräät käyttöoikeuskorvaukset) ehdotettua 6,3 miljoonan euron korotusta suojattujen teosten tekijöille maksettavia lainauskorvauksia varten. Sivistysvaliokunta ja useat muut tahot ovat moineen kertaan esittäneet korvauksiin käytettävän rahamäärän kasvattamista muiden Pohjoismaiden tasolle. Tähän liittyy osaltaan hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta (HE 102/2016 vp — SiVM 10/2016 vp), jolla laajennetaan lainauskorvauksen piiriin korkeakoulukirjastoista tapahtuva lainaaminen. Tämäkin on ollut sivistysvaliokunnan pitkäaikainen tavoite. Nyt ehdotettu merkittävä tasokorotus nostaa kokonaiskorvausmäärän 15,6 miljoonaan euroon, mikä takaa asiantuntijalausuntojen mukaan sen, että korvausten saajien määrän lisääntyminen ei vähennä vakiintuneiden korvauksen saajien korvauksia.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin merkittävänä myös audiovisuaalisen alan tuotantokannustinjärjestelmän käyttöönottoa vuonna 2017. Se rahoitetaan vuonna 2017 puoliksi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kesken, ja sen käytännön toimeenpanosta vastaa Innovaatorahoituskeskus Tekes. Kannustimen tarkoituksena on nostaa Suomen kilpailukykyä sekä lisätä vetovoimaisuutta kotimaisten ja kansainvälisten tuotantojen toteuttamispäikkänä. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus, joka toteutetaan määrärahasiirtoina ministeriön pääluokasta työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan, on yhteensä 750 000 euroa, josta kannustinjärjestelmän hallintoihin osoitetaan 250 000 euroa ja maksuhyvityksiin 500 000 euroa.

Sivistysvaliokunta tarkastelee seuraavassa valtion talousarvioesitystä vuodeksi 2017 vain eräiden keskeisimpien asioiden osalta.

Peruskoulun haasteet

Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan oppimistuloksemme ovat edelleen korkealla tasolla, mutta niiden kehitys on jo kymmenen vuoden ajan ollut laskusuuntainen. Nykytilaan ei voi olla tyytyväinen, kun 15 % 20—24-vuotiaista naisista ja viidennes miehistä on työn tai koulutuksen ulkopuolella ja osuus kasvaa nopeasti. Myös heikoimmin ja parhaiten menestyvien oppilaiden erot kasvavat nopeasti. On erittäin hälyttävää, että osa nuoristamme ei saavuta matematiikassa tai lukutaidossa sellaisia perustaitoja, joita tarvitaan jatko-opiskelussa ja työelämässä.

Erot perusopetuksen järjestämisessä ovat saadun lausunnon mukaan kasvamassa eri kuntien välillä esimerkiksi siten, että oppilaiden saaman opetuksen määrässä voi olla jopa runsaan lukukauden mittainen ero. Myös muut indikaattorit, kuten opetusryhmien koko ja erityistä tukea saavien oppilaiden määrä viittaavat koulutuksen saatavuuden eriarvoistumiseen.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

Maan sisäiset erot oppivelvollisuuden suorittamisessa ja päättötodistuksen saamisessa ovat olleet perinteisesti vähäiset. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tästä yhdenvertaisuudesta pidetään kiinni ja että alueellisiin ja kuntien sisäisiin eroihin pyritään puuttumaan lisäpanostuksin ja kehittämistoimenpitein. Saadussa asiantuntijalausunnossa on korostettu, että pohjoisella haja-asutusalueella on aivan erilaiset mahdollisuudet toteuttaa esimerkiksi valinnaista opetusta kuin pääkaupunkiseudulla. Toisaalta etäopetus mahdollistaisi monia opiskeluratkaisuja ajasta ja paikasta riippumatta. Sijoittuminen toisen asteen opintoihin ja etenkin opintojen keskeyttäminen ammatillisella puolella on lausunnon mukaan huolestuttavaa. Toisen polven maahanmuuttajien oppimistulokset huolettavat, ja riittäväällä kielikoulutuksella ja opintojen ohjauksella onkin tärkeä rooli monimuotoistuvassa yhteiskunnassa.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus on varannut ensi vuodelle 15,2 miljoonaa euroa koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen ja erityisopetuksen laadun kehittämiseen. Lisäksi erillismäärärahoja on tarkoitettu suunnata perusopetuksen oppimistapoja ja -ympäristöjä kehittäviin toimenpiteisiin sekä suunnata näihin kehittämistoimia, joilla parannetaan oppimistuloksia sekä tuetaan oppimisen ja pedagogiikan kehittämistä lähikouluperiaatetta vahvistaen. Lisäksi toteutetaan koulupudokkuutta ehkäiseviä toimia. Valiokunta esittää valtiovarainvaliokunnalle, että se vielä arvioisi koulutuksellisen tasa-arvon kehittämiseen varatun määrärahan tason uudelleen.

Sivistysvaliokunta korostaa, että varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus muodostavat koko koulutusjärjestelmän perustan, jonka pitää mahdollistaa kaikille yhdenvertaiset edellytykset jatkokoulutukseen ja kestävään elämäntapaan. Yhdenvertaisuuden turvaamiseksi koulutuksen tilaa ja laatua tulee laajasti seurata ja tarvittaessa osoittaa siihen lisäresursseja.

Kyse ei ole kuitenkaan pelkästään lisäresursseista vaan laajemmin suomalaisesta kasvatuskulttuurista. Kaikki ajan yhteiskunnalliset ilmiöt heijastuvat pienemmässä mittakaavassa myös kouluun. Tähän on mahdollista vaikuttaa koulun opetussuunnitelmauudistuksen myötä. Siinä toimintakulttuurin keskeisimpiä ja tärkeimpiä asioita ovat oppijakeskeisyys, monenlaisen osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen sekä oppimisen arvioinnin ymmärtäminen tavoitteellisenä, jatkuvana ja monimuotoisena prosessina. Tässä tavoitellut toimintakulttuurin selkeät muutokset edellyttävät kaikissa kouluissa riittäviä panostuksia toiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen. Valiokunnan saamien lausuntojen mukaan tähän uudistamiseen ei ole kaikissa kunnissa kyetty varautumaan riittävästi.

Sivistysvaliokunta korostaa syrjäytymisen ehkäisyssä vuoropuhelun ja välittämisen kulttuurin merkitystä koulujen arjessa. Hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvä valtakunnallinen ohjaus ja ohjeistus on merkittävästi kasvanut, mutta edelleen kouluissa esiintyy kiusaamista ja osa oppilaista kokee pelkoa ja voi henkisesti pahoin. Psykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden rakentaminen on yksi keskeisimmistä tekijöistä, joilla tulevaisuuden peruskoulu voi onnistua.

Syrjäytymisen ehkäisyssä aivan keskeistä on moniammatillinen yhteistyö syrjäytymisvaarassa olevan tunnistamiseksi ja auttamiseksi. Usein kyse ei ole ainoastaan nuoren itsensä auttamisesta, vaan laajemmin koko perheen tukemisesta. Ohjausta, vanhemmuuden tukea ja verkostoja tulisi tarjota nuorille perheille. Lisäksi tulee tunnistaa hyvin varhaisessa vaiheessa ne lapset ja nuoret, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Tulee muistaa, että lapsen hyvinvointi korreloi aina perheen hyvin-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

voinnin kanssa. Valiokunta korostaa yhteistyömallien toimivuutta myös valmisteltaessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvää kokonaisuudistusta.

Valiokunta toteaa, että etsivä nuorisotyö on ollut hyvä keino ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Tätäkin tärkeämpää on valiokunnan arvion mukaan kuitenkin se, että nuorelle on tarjolla yksi selkeä palvelukokonaisuus, jossa voidaan keskitetysti vastata nuoren kysymyksiin ja pohtia hänen jatkumahdollisuuksiaan sekä tarjota konkreettista apua sitä tarvitseville. Tämä voi tarkoittaa avun ja neuvojen antamista esimerkiksi tilanteissa, joissa nuori on jäänyt ilman opiskelupaikkaa tai on jäänyt työttömäksi tai tarvitsee eriasteisia sosiaalipalveluja.

Sivistysvaliokunta korostaa, että koulujen kerhotoiminta voi antaa nuorille uusia ystävyyssuhteita ja virikkeitä oman harrastuksen löytämiseksi. Koulujen kerhotoiminta onkin tärkeä elementti ennaltaehkäisevässä työssä varsinkin niille lapsille, joilla ei muuten ole mahdollisuutta harrastaa.

Opettajankoulutus

Osana hallituksen Osaamisen ja koulutuksen kärkihanketta aloitti helmikuussa 2016 toimintansa opetus- ja kulttuuriministerin nimittämä Opettajankoulutusfoorumi. Se on asetettu uudistamaan opettajien perus- ja täydennyskoulutusta. Se on laatinut opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämissuunnitelman, joka on julkistettu 13.10.2016.

Opettajankoulutusfoorumi on ohjelmassaan korostanut, että opettajankoulutusta tulee kehittää kokonaisuutena, johon kuuluvat valinnat, perus- ja perehdyttämiskoulutus sekä työuranaikainen ammatillisen osaamisen kehittäminen. Pedagogista osaamista ja uusimman opetusta ja oppimista koskevan tutkimustiedon hyödyntämistä erityisesti täydennyskoulutuksessa tulee vahvistaa. Syrjäytymisen ehkäisy, kieli- ja kulttuuritietoisuuden osaamisen vahvistaminen ja oppilaitosten toimintakulttuurin uudistaminen ovat keskeisiä sisältöjä. Ammatillinen opettajankoulutus vahvistaa ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä tarvittavaa opettajien osaamista. Ohjelma on saanut hyvän vastaanoton, ja sivistysvaliokunta pitää ohjelman toteuttamista erittäin tärkeänä.

Sivistysvaliokunta korostaa mentoroinnin ja vertaistukimallien vakiinnuttamista osaksi opettajankoulutuksen kokonaisuutta. Esimerkiksi valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin tutoropettajien kasvava merkitys osana uusien oppimisympäristöjen ja digitaalisten materiaalien käyttöönottoa. Esimiesten koulutukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä ihmisten ja osaamisen johtaminen korostuu yhä voimakkaammin sisältöjen ja menetelmien uudistuessa. Valiokunta korostaa, että myös oppilaat ja opiskelijat tulee nähdä digitalisaatiossa voimavarana, kun oppilaan ja opiskelijan rooli muuttuu passiivisesta tiedon vastaanottajasta aktiiviseksi tiedon tuottajaksi.

Sivistysvaliokunta on viimeksi valtiovarainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017—2020 (SiVL 6/2016 vp — VNS 3/2016 vp) laajasti käsitellyt tarvetta kehittää opettajankoulutusta. Nyt käsiteltävänä olevan talousarvioehdotuksen yhteydessä valiokunta korostaa erityisesti tarvetta kehittää ammatillista opettajankoulutusta ja lisätä yliopistollista lastentarhanopettajakoulutusta. Valiokunta kiinnittää huomiota Itä-Suomen opettajankoulutuksen, opettajien täydennyskoulutuksen ja pätevien opetta-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

jien saatavuuden heikkenevään tilanteeseen. Koulutuksen alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutumiseksi opettajankoulutuksen kattavuudesta on huolehdittava koko maassa.

Ammatillinen opettajankoulutus. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että ammatillisen osaamisen kehittäminen tapahtuu yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ohjaamisen malleja ja menetelmiä tulee kehittää edelleen. Ammatillinen koulutus on kaikkein lähimpänä työelämää, ja tiivis yhteys sinne on välttämätöntä tulevaisuuden ammattilaisten kouluttamisessa. Opettajien työelämä tietoja tulee voida päivittää nykyistä useammin, jotta he voivat paremmin ohjata työpaikoilla tapahtuvaa oppimista.

Ammatillisessakin koulutuksessa opettajuus muuttuu kohti ohjaajuutta ja valmentajuutta. Oppilaille kuuluvat yksilölliset ja joustavat opintopolut sekä lukujärjestyksettömyys haastavat opettajan perinteisen roolin. Valiokunnan saaman lausunnon mukaan opettajan roolin muutos ei näy vielä ammatillisessa opettajankoulutuksessa siten kuin sen pitäisi, eikä se tarjoa välineitä ohjaajuuteen. Myös digitaalisten oppimisympäristöjen ja digitaalisten opetusmenetelmien kehittämiseen ja käyttöön tulee panostaa ammatillisessa opettajankoulutuksessa.

Opettajankoulutuksen tulee antaa hyvät valmiudet yrittäjyyskasvatukseen erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa, ja täydennyskoulutuksen tulee olla tarjolla laajasti niille, joille yrittäjyyskasvatus on uusi asia. Myös opettajien tiedot kansainvälisistä työssäoppimisjaksoista täytyy saada ajan tasalle.

Valiokunta toteaa, että ammatillinen koulutus kantaa suuren vastuun turvapaikan saavien kouluttamisesta. Tämä vaatii henkilöstöltä uutta osaamista ja erityistä pedagogista otetta, mikä täytyy ottaa laajasti huomioon henkilöstökoulutuksessa. Eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden opetus on nähtävä sekä pedagogisena haasteena että mahdollisuutena.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että ruotsinkielisessä ammatillisessa koulutuksessa on saadun selvityksen mukaan merkittävä määrä opettajia, joilla ei ole pedagogista koulutusta. Ruotsinkielistä ammatillista opettajankoulutusta tulee uudistaa siten, että myös ruotsinkielisille opiskelijoille voidaan taata asiantunteva ammatillinen opetus.

Opintojen ohjaus on erittäin suuressa roolissa ammatillisessa koulutuksessa, ja myös opinto-ohjaajien täydennyskoulutus vaatii panostuksia.

Opettajat varhaiskasvatuksessa. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä sitä, että yliopistojen lastentarhanopettajakoulutuksen sisäänottoja on laajennettu vuosittaisella lisäpanostuksella vuosina 2012—2016 ja näin saatu pedagogisen lastentarhanopettajakoulutuksen määrät kääntymään kasvuun. Lastentarhanopettajien yliopistotutkintojen määrää tulisi kuitenkin edelleen lisätä siten, että vuosittainen sisäänottomäärä yliopistojen lastentarhanopettajakoulutukseen olisi vähintään 700 uutta opiskelijaa. Näin varmistetaan se, että lisääntyvään erityislastentarhanopettajakoulutukseen riittää osaavia hakijoita ja heiltä vapautuviin lastentarhanopettajan tehtäviin uusia pedagogisen koulutuksen saaneita opettajia.

Valiokunta korostaa, että lastentarhanopettajista on valtava ja jatkuva pula koko maassa, sekä kasvukeskuksissa että haja-asutusalueilla. Pelkästään pääkaupunkiseudulla puuttui vuoden 2015

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

lopulla 467 pätevää lastentarhanopettajaa ja 49 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Tämän lisäksi pulaa on ruotsinkielisistä lastentarhanopettajista. Puute lastentarhanopettajista tulee syvenemään entisestään suuriin ikäluokkiin kuuluvien lastentarhanopettajien ja päiväkodin johtajien siirtyessä eläkkeelle vuosien 2020—2025 aikana.

Vuonna 2014 lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavia sosionomeja valmistui noin 720 ja yliopistoista lastentarhanopettajantutkinnon suorittaneita noin 390. Vastavalmistuneista työelämään siirtyneistä lastentarhanopettajista tällä hetkellä sosionomitaustaisia on lähes 90 % ja yliopistotutkinnon suorittaneita hieman yli 10 %. Valiokunta korostaa sosionomikoulutuksen jo saaneiden mahdollisuutta jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla saavuttaa lastentarhanopettajan kelpoisuus ja mahdollisuus kouluttautua esimerkiksi varhaiskasvatuksen esiopetuksessa toimivaksi lastentarhanopettajaksi.

Harrastustakuu

Sivistysvaliokunnan saamista asiantuntijaselvityksissä on kiinnitetty huomiota lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksiin. Mielekäs vapaa-ajan toiminta antaa mahdollisuudet onnistumisen kokemuksiin, elämyksiin ja yhdessä tekemiseen. Tämä edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen. Siksi jokaisella lapsella ja nuorella on hyvä olla vähintään yksi harrastus.

Asiantuntijakuulemisessa on tullut esille se, että lasten vanhempien tulot ja koulutus ohjaavat voimakkaasti nuorten harrastusmahdollisuuksia. Yli kolmannes nuorista on jättänyt aloittamatta jonkin harrastuksen rahan puutteen vuoksi ja vieraskielisistä nuorista lähes puolet. Osa nuorista (17 prosenttia) on jättänyt tapaamatta ystäviään taloudellisista syistä. Korkeimmin koulutettujen vanhempien lapsista 95 prosentilla on jokin harrastus, kun vain perusopetuksen käyneiden lapsista harrastus on 74 prosentilla. Kaikkiaan 87 prosenttia 15—29-vuotiaista sanoo harrastavansa jotakin. Sivistysvaliokunta toteaa, että harrastamisen ulkopuolelle jää valitettavan moni nuori. Valiokunta on erittäin huolissaan lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksien epätasa-arvoisesta tilanteesta ja korostaa, että tosiasialliset edellytykset harrastamiseen on tuotava kaikkien lasten ja nuorten ulottuville.

Talousarvioesityksessä lasten ja nuorten harrastamisen edellytyksiä tuetaan kerhotoimintaan kohdistettavalla määrärahalla. Valiokunta huomauttaa, että ensi vuodelle esitetty 2,9 miljoonaa euroa on noin 2 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2016 jaettu valtionavustus. Talousarviossa ehdotetaan osana taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden kärkihankerahoitusta 1 miljoonaa euroa lasten kulttuuritoiminnan saavutettavuuden edistämiseen kerhotoimintaa hyödyntäen taiteen perusopetuksen ja koulujen välillä. Lasten kulttuuritoiminnan saavutettavuuden parantamisen hanke on hyvä, mutta sen kohde on kapea-alainen. Talousarvioesityksessä esitetään 7 miljoonaa euroa tunti liikuntaa päivässä -hankkeelle, joka kohdistuu perusopetuksen koulupäivän aikaiseen toimintaan. Hanke on jatkoa Liikkuva koulu -ohjelmalle. Valiokunta pitää hanketta hyvänä ja katsoo, että sen toiminta-ajatus on hyvä laajentaa myös perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen, erityisesti ammatillisen koulutuksen puolelle, jonka opiskelijoiden vähäisistä liikuntatottumuksista on oltu huolissaan. Valiokunta katsoo, että liikunnalliseen elämäntapaan ohjaamisesta on luotava jatkumo, joka alkaa varhaiskasvatuksesta ja jatkuu aina ammatilliseen koulutukseen ja lukiioon saakka. Näin voidaan varmistaa liikunnan harrastamisen jatkuminen läpi elämän.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kerhotoiminnalle sekä edellä mainituille kärkihankkeille osoitetuilla määrärahoilla ei pystytä turvaamaan kaikkien lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Kerhotoiminta ei tavoita kaikkia lapsia, ja lisäksi sen rahoituksen pohja on pienentynyt. Valiokunta esittää valtiovarainvaliokunnalle, että se varaisi riittävät määrärahat jaettavaksi valtionavustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen.

Sivistysvaliokunta painottaa, että esimerkiksi lapsen vanhempien pienituloisuus ei saa olla esteenä harrastamiselle ja itsensä kehittämislle. Omaehtoisen harrastamisen kynnystä on madallettava ja on huolehdittava siitä, että erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret pääsevät harrastusten pariin. Matalan kynnyksen liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia tulee lisätä. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla vähintään yksi harrastus. Sivistysvaliokunta ehdottaa, että yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien turvaamiseksi tulee käynnistää lasten ja nuorten harrastustakuun valmistelu. Harrastustakuun eteenpäin vieminen edellyttää useita toimia ja eri tahojen osallistumista. Kuntien, urheilu- ja liikuntaseurojen, järjestöjen ja koulujen sekä seurakuntien kumppanuudet ovat tässä avainasemassa. Myös nuoret tulee ottaa valmisteluun mukaan.

Korkeakoulut ja opiskelun tuki

Korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen esitetään talousarvioehdotuksessa yhteensä 3,3 mrd. euroa vuodelle 2017, missä on lisäystä 124 milj. euroa vuoteen 2016 verrattuna. Tähän sisältyy kuitenkin 150 miljoonan euron kertaluonteinen lisäys yliopistojen pääomittamiseen. Kustannustason nousua ei aiempien päätösten mukaisesti oteta huomioon yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen määrärahojen mitoituksessa vuosina 2016—2019. Aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston apteekkimaksujen yhteensä noin 30 miljoonan euron kompensatio poistuu vuodesta 2017 lähtien.

Suomen Akatemian 348 miljoonan euron myöntövaltuudesta suunnataan 50 miljoonaa euroa yliopistojen profiloitumisen tueksi, 30 miljoonaa euroa nuorten tutkijoiden tieteen tekemisen edistämiseen sekä 10 miljoonaa euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman rahoitukseen. Hallitus ehdottaa vuonna 2017 yhteensä 20 miljoonaa euroa opettajien osaamisen kehittämiseen. Korkeakouluopetuksen kehittämiseen, digitaalisten oppimisympäristöjen vahvistamiseen ja ympärivuotisen opiskelun edellytysten parantamiseen esitetään 30 miljoonaa euroa.

Sivistysvaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että korkeakoulujen taloudellinen tilanne on vuoden 2015 tilinpäätöstietojen perusteella kokonaisuutena katsottuna lyhyellä aikavälillä tyydyttävällä tasolla, ja talousarvioesityksessä ehdotetut lisärahoituksen painopistealueet ovat valiokunnan arvion mukaan hyviä ja kannatettavia. Korkeakoulujen taloudellinen tilanne vaihtelee kuitenkin korkeakouluittain. Valiokunnan saaman lausunnon mukaan esimerkiksi yliopistoissa työskentelevien henkilöiden määrä on säästöpäätösten vuoksi vähentynyt vuosina 2014 ja 2015 noin 1 500 henkilöllä vuosittain, ja vuonna 2016 vähennyksen arvioidaan olevan ainakin 1 700 henkilötyövuotta.

Valiokunta korostaa, että korkeakoulujen toimintatapojen uudistukset ovat välttämättömiä korkeakoulujen pitkäjänteisten toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä niiden toiminnan laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Tämä on saadun selvityksen mukaan myös keskeinen tema vuonna 2016 käytävissä ministeriön ja korkeakoulujen välisissä vuosien 2017—2020 sopimus-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

neuvotteluissa. Tähän liittyen sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä Suomen Akatemian kilpailun rahoituksen kautta yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen käytettävää 50 miljoonan euron rahoitusta.

Vuodelle 2017 korkeakouluille asetetaan tavoitteeksi edistää profiloitumista tukevaa työnjakoa ja tiivistää keskinäistä yhteistyötä ja myös yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan innovaatioiden kaupallistamiseksi. Tavoitteena on osaamisen kokoaminen kilpailukykyisiksi keskittymiksi sekä tieteen ja tutkimuksen resurssien entistä tehokkaampi ja vaikuttavampi käyttö. Opintoprosesseja ja joustavia opiskelumahdollisuuksia kehitetään työurien pidentymiseksi.

Välttämättömät säästötarpeet ovat osaltaan vaikuttaneet viime vuosina kielteisesti korkeakoulujen kaikkien toimintaan, niin tutkimukseen, koulutukseen kuin niitä tukeviin oheispalveluihin. Valiokunta korostaa erityisesti opiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden aseman huomioimista ja kehittämistä uudistettaessa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintatapoja. Nuorten tutkijoiden asemaa parantaa heille suunnattu 30 miljoonan euron lisäpanostus. Valiokunnan saamista lausunnoissa on kuitenkin muistutettu, että kilpailtu rahoitus on yleensä lyhytaikaista, sen saamiseen liittyvä hakuprosessi on työläs ja epävarma eikä se mahdollista pidempää tutkimus- tai urasuunnittelua. Riippuvaisuus ulkopuolisesta rahoituksesta johtaa myös tutkijoiden eriarvoiseen asemaan eri tieteenaloilla. Esimerkiksi teknillisen alan väitöstutkijoista useampi työskentelee palkattuina työntekijöinä, kun taas ihmistieteissä suuri osa työskentelee apurahalla tai kokonaan ilman rahoitusta.

Saatujen lausuntojen mukaan opiskelijat kokevat laajasti, että säästöt ovat konkreettisesti johtaneet opetuksen vähenemiseen ja sen laadun heikkenemiseen. Korkeakouluopiskelijoiden arjessa kursseja perutaan, suunniteltua opetusta ei pystytä antamaan ja opinnäytetöiden ohjaus on puutteellista tai sitä ei ole ollenkaan. Opiskelijoilta saatujen lausuntojen mukaan opetushenkilökunnan kuormitus on kasvanut entisestään ja opetuksen laatu on kärsinyt. Esimerkiksi kontaktiopetuksen vähetessä joudutaan turvautumaan entistä enemmän kirjatentteihin ja muihin yksinkertaisempiin oppimisen muotoihin. Hallinnossa työskentelevän henkilökunnan väheneminen on johtanut hankaluuksiin opintosuoritusten rekisteröinnissä ja opetuksen järjestämisessä esimerkiksi tilojen riittävyyden ja järjestelyjen suhteen. Hallinnolliset säästöt vyöryttävät työtä opettajille ja tutkijoille.

Sivistysvaliokunta pitää opiskelijoiden esittämiä huolia opiskelun käytännön vaikeutumisesta erittäin vakavina. Korkeakoulujen toimintaa kehitettäessä on riittävästi painotettava opiskelun sujuvuuteen vaikuttavien palvelujen takaamista opiskelijoille. Valiokunta kannattaa korkeakoulujen yhteistyön kehittämistä siten, että mahdollisimman laajasti saavutetaan opiskeluun ja oppimiseen vaikuttavia synergiaetuja. Esimerkiksi yhteiset opintokokonaisuudet ja luennot, tilojen yhteiskäyttö, aiemmin suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen ja mahdollisuus nykyistä joustavammin siirtyä korkeakoulusta toiseen voivat osaltaan sekä tuoda kaivattuja säästöjä että ennen kaikkea edistää opiskelijoiden nopeampaa valmistumista ja tulevan työuran pidentymistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuonna 2015 75 % uusista ylioppilaista haki jatkokoulutukseen, mutta seuraavana syksynä vain 32 % uusista ylioppilaista aloitti opinnot korkea-asteella. Valiokunta pitää tärkeänä, että opiskelijavalintauudistuksen toteutumista seurataan ja ryhdy-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

tään tarvittaessa toimenpiteisiin uudistuksen alkuperäisten tavoitteiden paremmaksi saavuttamiseksi.

Urheilijoiden sosioekonominen asema ja sosiaaliturvan puutteet.

Urheilijoiden tukeminen. Valiokunnan saamien selvitysten mukaan urheilijoiden heikko sosioekonominen asema aiheuttaa suuria haasteita maailman huippua tavoitteleville nuorille aikuisurheilijoille. Toisen asteen toimivan urheiluoppilaitosjärjestelmän jälkeen urheilun ja opiskelun yhdistäminen on ajankäytöllisesti ja taloudellisesti hyvin haastavaa. Opintoaikojen ja opintotuen kiristykset heikentävät mahdollisuuksia kaksoisuran toteuttamiseen. Huippua tavoittelevan urheilijan on välttämätöntä ajankäytöllisistä syistä aikatauluttaa opintoja pidemmälle ajalle. Opintotuki ei silloin riitä perustoimeentuloksi, ja opintotukeen viime vuosina tehdyt tiukennukset koskevat erityisesti urheilevia opiskelijoita. Toimeentulon kannalta välttämätön nopea opiskelutahti ei mahdollista huippu-urheilun tavoitteiden mukaista ajankäyttöä urheiluun.

Urheilijat, joiden voidaan arvioida menestyvän hyvin, saavat lausunnon mukaan kohtuullisen hyvin tukea lajiliitolta urheilun ja valmentautumisen kuluihin. Noin 200 yksilölajien kärkiurheilijaa ovat myös Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikön yksilötuen piirissä. Niiden vaikuttavuus on kuitenkin heikko, jos perussosioekonominen asema ei mahdollista huippumenestyksen tavoittelua urheilussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä valtion valmennus- ja harjoitteluapuraha on suuruudeltaan 5 000, 10 000 tai 20 000 euroa vuodessa. Apuraha on tarkoitettu ensisijaisesti yksilölajien sekä nuorille joukkuelajien urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevissa urheilun kansainvälisissä arvokilpailuissa. Urheilija-apuraha on ollut erittäin merkittävä tuki urheilijoille, ja se on mahdollistanut monen urheilijan osalta keskittymisen tavoitteelliseen urheiluun.

Asiantuntijalausunnossa on esitetty urheilija-apurahojen määrän kasvattamista esimerkiksi nykyisestä noin 1,7 miljoonasta eurosta 2,2 miljoonaan euroon. Apurahojen kasvattamisella kyettäisiin tukemaan erityisesti yksilölajien huippuja sekä nuoria, yksilö- ja joukkuelajien huippua tavoittelevia urheilijoita, joiden taloudellinen asema on usein tukala. Sivistysvaliokunta kannattaa urheilija-apurahojen jakamiseen varatun määrärahan korottamista.

Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiön (URA) tarkoituksena on edistää urheilijoiden ammattiin valmistumista ja pyrkiä turvaamaan aktiiviuransa päättäneiden urheilijoiden koulutus. Tarkoitustaan säätiö toteuttaa jakamalla opiskeluapurahoja, joita on kuitenkin pystytty myöntämään vain noin 15 %:lle hakuehdot täyttävistä hakijoista. URA-säätiön opiskeluapurahalla on suora vaikutus opiskelevan urheilijan taloudelliseen tilanteeseen. URA-säätiön opetus- ja kulttuuriministeriöltä vuosittain saama avustus on ollut 135 000 euroa vuodesta 2009 lähtien. Samanaikaisesti apurahan hakijoiden määrä on lähes kaksinkertaistunut (v. 2009: 245, v. 2016: 478).

Lausunnossa on ehdotettu URA-säätiön avustuksen kasvattamista 135 000 eurosta 300 000 euroon. Tällä kyettäisiin tukemaan nykyisen noin 70 urheilijan sijasta 100 opiskelevaa urheilijaa ja korottaa apurahaa 2 000 eurosta 3 000 euroon. Valiokunta pitää säätiölle varatun avustuksen korottamista tärkeänä.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

Urheiluakatemiajärjestelmä tukee urheilijoiden kaksoisuraa, päivittäisvalmennusta sekä asiantuntijatyötä urheilijoiden arjessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee noin kahtakymmentä urheiluakatemiaa 950 000 eurolla vuodessa. Osa tuesta kohdennetaan asiantuntijatyöhön, kuten terveydenhuollon palveluihin. Asiantuntijoiden keskittäminen urheiluakatemiayhteisöihin on mahdollistanut laadukkaiden palveluiden tarjoamisen kohdennetusti ja kustannustehokkaasti. Maksuttomat tai pienellä korvauksella saatavat valmentautumista keskeisesti tukevat asiantuntijapalvelut ovat merkittävä välillinen taloudellinen tuki urheilijalle, kun kustannusvastuu siirtyy pois urheilijalta tai hänen perheeltään.

Valiokunnan saamassa lausunnossa on ehdotettu, että urheiluakatemioiden kohdennettavaa asiantuntijatukea nostetaan nykyisestä tasosta 300 000 eurolla vuodessa. Tämä tuki kohdentuisi laajaan joukkoon eri lajien nuoria ja jo huipulla olevia urheilijoita. Valiokunta kannattaa urheilijoille suunnatun urheiluakatemioiden asiantuntijatuon rahoituksen tarkistamista.

Valiokunnan saamassa lausunnossa on myös hahmoteltu uudenlaista toimintamallia urheilu-uran jälkeisen työn ja toimeentulon varmistamiseksi. Ehdotus sisältää ajatuksen urheilijalle tarjottavasta avusta, jolla urheilijan erityiset vahvuudet, sekä henkiset että monipuoliseen kokemukseen perustuvat, linkitettäisiin paremmin yhteen elinkeinoelämän ja yritysten tarpeisiin. Toiminnan tuloksena yrityksille voisi syntyä eräänlainen urheilijoiden cv-tietokanta, joka puolin ja toisin edesauttaisi urheilijoiden urheilu-uran jälkeistä työllistymistä. Sivistysvaliokunta kannustaa kehittämään tätä ajatusmallia edelleen.

Urheilijan sosiaaliturvan puutteet. Urheilijan sosiaaliturva määräytyy toisaalta ns. normaalien sosiaaliturvaa koskevien lakien perusteella ja toisaalta vain urheilua koskevien erityislakien perusteella. Olennaisin ero normaaliin työntekijään nähden on laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta (276/2009). Kyseinen laki sulkee käytännössä urheilijat pois ammattitauti- ja tapaturmalain soveltamisalasta sekä työntekijäin eläkelain soveltamisalasta.

Sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset kuuluvat sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan, mutta sivistysvaliokunta pitää kuitenkin tarpeellisena kommentoida nykytilan ongelmia joiltakin osin.

Lakisääteisen urheilijan tapaturma- ja eläkevakuutuksen piirissä on ainoastaan noin 1 000 urheilijaa, mikä tarkoittaa, että valtaosa urheilijoista ansaitsee alle 11 600 euroa vuodessa. Ammatikseen urheilevilla eläkkeen kertyminen on satunnaista.

Yksilöurheilijan vakuuttaminen on vapaaehtoista. Jos urheilija saa pääasiallisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 9 600 euroa, hänellä on oikeus saada itselleen laissa tarkoitettu turva tapaturman ja vanhuuden varalta siihen asti, kunnes täyttää 65 vuotta. Yksilöurheilijat on suljettu pois yrittäjän eläkelain mukaisista eduista, vaikka heidän toimintaansa arvioidaan usein ammatinharjoittajan tai yrittäjän statuksen mukaan. Tämä johtaa siihen, että yksilöurheilijoiden osalta eläke- ja tapaturmaturva on kokonaan vapaaehtoisen vakuuttamisen varassa ja riski erityisesti urheilu-uran aikaiseen olemattomaan eläkekarttumaan on suuri, mitä ei voi pitää sosiaaliturvaa koskevien tavoitteiden kannalta hyväksyttävänä.

Sivistysvaliokunta painottaa, että pitkän ajan tavoitteena tulee olla urheilijoiden siirtyminen käytännössä normaalijärjestelmän piiriin siten, että urheilijoiden sosiaaliturva (työttömyysturva, ta-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

paturmavakuutus, eläketurvan karttuminen ym.) saatettaisiin muiden ansiotyötä tekevien tasolle. Tämä on mahdollista ennen kaikkea joukkueurheilijoille.

Yksilöurheilijoiden sosiaaliturvan uudistaminen vaatii muun muassa työsuhteen puuttumisen vuoksi kokonaan uudenlaisia ratkaisuja, joissa vakuutusmatematiikan ohella otetaan huomioon yhteiskunnan arvostus urheilijan henkilökohtaiselle työlle ja saavutuksille ja urheilijan antaman esikuvan merkitys tuleville urheilijapolville.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jatkokehittämistä vaativia kohtia ovat muun muassa sairausvakuutuksen päivärahan määrittely siten, että urheilijarahastoon siirretty palkan osa laskeetaan mukaan päivärahaa määriteltäessä. Jatkokehittämistä vaativat myös ansiopäivärahoikuiden takaaminen ammattuurheilijoille ja yksilöurheilijan apurahoihin liittyvän eläketurvan järjestäminen vastaavalla tavalla kuin muiden alojen apurahan saajien kohdalla ja siten, että urheilijan saaman apurahan taso ei laske.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta varmistaa riittävän määrärahan jaettavaksi valtionavustuksina koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin yleissivistävässä koulutuksessa,

että valtiovarainvaliokunta varmistaa riittävän määrärahan jaettavaksi valtionavustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen,

että valtiovarainvaliokunta varmistaa riittävän määrärahan jaettavaksi urheilijoille valtion valmennus- ja harjoitteluapurahoina ja riittävän rahoituksen Urheilijoiden Ammatin edistämissäätiön toimintaan sekä urheiluakatemoille kohdennettavaksi urheilijoille tarjottavana asiantuntijatukena ja

että valtiovarainvaliokunta muutoin ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Laura Huhtasaari ps

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Jani Toivola vihr

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen
valiokuntaneuvos Kaj Laine

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 1

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Suomi on vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, ja julkista taloutta on tarpeen tasapainottaa. Koulutuspoliittisesti kestävien rakenteellisten uudistusten sijasta maan hallitus on kuitenkin valinnut linjakseen koulutusleikkaukset.

Hallituksen esittämät säästötoimet OKM:n hallinnonalalla vaarantavat koko suomalaisen koulutuksen pohjan ja vähentävät merkittäväällä tavalla Suomen mahdollisuuksia kehittää ja uudistaa tutkimusta ja innovaatioita.

Hallitusohjelman mukaisista menosäästöistä tulee vuodesta 2017 lähtien voimaan ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron menovähennys, yliopistojen apteekkimaksujen 30 miljoonan euron kompensaaion poistuminen ja opintotuki uudistuksen perusteella tehtävät 47 miljoonan euron menovähennykset. Lisäksi kustannustason muutoksen perusteella tehtävää indeksikorotusten jäädyttämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti laskennallisen rahoitusjärjestelmän ja valtionosuuksien sekä korkeakoulujen osalta vuoteen 2019 saakka ja opintotuen osalta pysyvästi.

Lupauksista huolimatta kilpailukyky sopimuksen vaikutukset eivät ole jäämässä kustannusneutraaleiksi kunnille ja monille muille koulutuksen järjestäjille. Hallitus päätti, että esimerkiksi yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yksityiset koulutuksen järjestäjät eivät saakaan kilpailukyky sopimuksen tuomia työnantajamaksujen helpotuksia käyttöönsä. Hallituksen aiheuttamat leikkaukset opetusministeriön pääluokassa ovat lähes 55 miljoonaa euroa ensi vuonna kilpailukyky sopimuksen varjolla. Kiky-sopimus vaikuttaa suoraan valtionosuuksiin opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa siten, että yliopistoilta lähtee 13,9 miljoonaa ja ammattikorkeakouluilta 6,9 miljoonaa. Lisäksi kikyn johdosta leikataan esimerkiksi lukiokoulutuksesta 7,6 miljoonaa. Kikyvaikutusten leikkaukset kuntatalouteen laskevat kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia vähintään 90 miljoonaa euroa. Tästä varhaiskasvatuksen ja peruspalveluiden osuus on 28 prosenttia, eli lisäleikkauksia on luvassa varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen tätäkin kautta.

Osaamisen ja koulutuksen painopistealueelle osoitettu 300 milj. euron kertaluonteinen kärkihanke-rahasto ei millään pysty korvaamaan pysyviä menosäästöjä, jotka ovat vuoteen 2019 mennessä kolme miljardia euroa.

Hallitus on ohjaamassa Suomen tielle, joka vaarantaa maan uudistumisen. Hallituksen politiikka johtaa koulutustason nousun pysähtymiseen ja heikentää maamme tulevaisuuden mahdollisuuksia. Leikkaukset kautta koulutuskareen aina varhaiskasvatuksesta yliopistojen opetus- ja tutkimustyöhön syövät edellytykset kestävältä talouskasvulta, viennin kehittämiseltä, uusien korkean tuottavuuden työpaikkojen synnyltä ja elinkeinorakenteen muutokselta.

On merkittävää, että hallitus peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa perustutkimuksesta ja tieteestä. Nämä leikkaukset yliopistojen perusrahoituksesta sekä Suomen Akatemian ja Tekesin kilpaillusta tutkimusrahoituksesta uhkaavat näivettää koko suomalai-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 1

sen innovaatioekosysteemin. Suomen vientivetoiseen kasvuun perustuva tulevaisuus, joka syn-tyy edelläkävijäosaamisesta, joutuu vaakalaudalle.

Hallitus on päätöksillään tehnyt arvovalinnan. Sekä absoluuttisina lukuina että opetuksen ja kou-lutuksen hallinnonalaan suhteutettuna tehdyt leikkauspäätökset ovat aivan liian suuria. Nyt leika-taan uudelta talouskasvulta, uusien työpaikkojen synnyltä ja uusilta innovaatioilta siivet. Suo-men taloustilanne on vakava, ja tarvitaan toimenpiteitä työllisyyden vahvistamiseksi julkisen ta-louden tasapainottamiseksi. Sipilän hallituksen tekemät leikkauspäätökset koulutuksesta tulevat pitkällä aikavälillä Suomelle ja suomalaisille erittäin kalliiksi. Koulutuksen ja tutkimuksen luo-ma edelläkävijäosaaminen luo sen perustan, jolta Suomi ponnistaa eteenpäin ja uuteen nousuun.

Julkisen talouden tasapainottaminen kestäväällä tavalla vaatii huolellista suunnittelua ja lainval-mistelua, jossa asiantuntijoiden ymmärrystä hyödynnetään ja kansalaisyhteiskuntaa kuullaan. Toimenpiteiden vaikutukset on arvioitava laaja-alaisesti ja lainsäädäntöön tulee perehtyä ennen päätöksen tekemistä, jotta saadaan aikaan asioita, joita on oikeasti tavoiteltu. Näin hallitus ei ole toiminut.

Kasvatuksesta, koulutuksesta ja tutkimuksesta leikkaaminen ei ole enää jo tehtyjen koulutusleik-kausten päälle perusteltua.

Varhaiskasvatus

Vaikka hallitus peruikin varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin suunnitellut korotukset, niin jo tehdyt leikkaukset, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja ryhmäkokojen kasvattami-nen ovat vaarantaneet suomalaisen tasokkaan varhaiskasvatuksen perusteita. Varhaiskasvatuk-sen säästöt tulevat suomalaiselle yhteiskunnalle todella kalliiksi. OECD:n laskelmien mukaan yhden euron panostus varhaiskasvatukseen tuottaa yhteiskunnalle seitsemän euroa. Panostus vai-kuttaa lapsen koko elämään parempana koulutustasona, pidempänä työurana ja sitä kautta koko elämänlaatuun.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja yli kolmivuotiaiden lasten määrän lisääminen suhteessa henkilöstön määrään heikentävät varhaiskasvatuksen laatua ja houkuttelevuutta. Suu-remmat ryhmät lisäävät lapsen syrjäytymisriskiä.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella asetetaan lapset eriarvoiseen asemaan riippuen vanhempien sosiaalisesta statuksesta, kuten siitä, ovatko vanhemmat töissä, työttömänä tai opis-kelijoina.

Talousarvioesityksessä todetaan, että varhaiskasvatuslain kokonaisuudistusta jatketaan. Tavoit-teenamme on parlamentaaraisesti toteutettu varhaiskasvatuksen kokonaisuudistus: yli kolmevuot-iaille lapsille tulee taata maksuton osa-aikainen varhaiskasvatus, pitkän aikavälin suunnitelmal-la uudistetaan päivähoiton henkilöstörakenne ja hoitajamitoitus sekä turvataan työvoiman saan-ti. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lastentarhanopettajien koulutuksen lisäämiseen.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjet-tiperusteisesti 21 600 000 euroa momentille 28.90.30 päivähoidossa olevien yli 3-vuotiaiden las-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 1

ten ja kasvattajien suhdeluvun muuttamiseksi 1/7:ään ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen peruuttamiseksi.

Perusopetus

Ryhmäkokojen pienentämiseen ja tasa-arvoon suunnattu rahoitus oli viime hallituskaudella OKM:n keskeisiä toimia lisätä mahdollisuuksia tasa-arvoiseen oppimiseen koko maassa. Nykyisessäkin hallitusohjelmassa tavoitteena on koulutuksellinen tasa-arvo ja oppimistulosten parantaminen. Tälle on jyrkässä ristiriidassa se, että tavoitteen rahoitusta on vähennetty oleellisesti.

Mitä pienemmät opetusryhmät, sen paremmat mahdollisuudet ovat myös heikommin pärjävillä oppilailla normaalissa opetuksessa. Riittävän pienten opetusryhmien merkitys tulee korostumaan entisestään uuden opetussuunnitelman myötä, missä painotetaan jokaisen oppilaan henkilökohtaista, yksilöllistä oppimisen polun rakentamista. OAJ:n kyselyn mukaan joka toisessa kyselyyn vastanneessa kunnassa on viime lukuvuonna leikattu perusopetuksen tuntikehystä, vähennetty jakotuntien määrää ja suurennettu ryhmäkokoja.

Suomalainen koulujärjestelmä on tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Nuorten oppimistuloksissa, kouluviihtyvyydessä, oppimismotivaatiossa ja asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä lasku viime vuosien aikana. Yhä suurempi joukko nuoria ei saavuta perusopetuksen vähimmäistavoitteita. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien määrä on muutamassa vuodessa kasvanut 24 000 eli kolmanneksella, mutta erityisopettajien määrä vain 100—200. Lisäksi kunnat ovat viime vuosina lakkauttaneet noin 100 erityisluokkaa. Oppimistulokset ovat kansainvälisten tutkimustulostenkin mukaan heikentyneet ja koulujen väliset erot kasvamassa.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 40 000 000 euroa momentille 29.10.30 perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen, perusopetuksen laatuun ja tasa-arvoon suunnattuun avustukseen sekä yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin.

Toisen asteen koulutus

Ammatillisessa koulutuksessa hallitus on käynnistänyt yhtenä kärkihankkeenaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin, jossa koulutuksen sääntely, rahoitus ja ohjaus uudistetaan. Suunnitelman mukaan leikkaukset tulevat voimaan jo vuonna 2017, kun uudistukset astuisivat voimaan vasta vuonna 2018.

Ammatillisessa koulutuksessa on jo nyt vähennetty lähiopetuksen määrää valtavasti, mikä heikentää opetuksen laatua. Vielä 1990-luvulla oppilaat saivat lähiopetusta täyden työviikon, 38 tunnin verran. Tänä päivänä ollaan jo monin paikoin 28 tunnin alapuolella. Ammattiin valmistuvat eivät siis saa enempää opetusta kuin peruskoululaisistaan. Laajat leikkaukset tulevat väistämättä näkymään ammatillisen koulutuksen laadussa ja näin myös nuorten ammattitaidossa.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 1

Ammatillisen koulutuksen massiivinen leikkaus vaarantaa vakavasti koulutuksen alueellisen saatavuutensa. Leikkaukset johtavat siihen, että lakkautetaan joko 18 000 ammatillista koulutuspaikkaa tai 3 800 työpaikkaa oppilaitoksissa.

Ammatillisen koulutuksen reformille ei ole suunnattu yhtään rahoitusta, vaikka se on hallituksen kärkihanke. Myöskään ammatillisen koulutuksen digitalisaatioon ei ole rahoitusta.

Viime hallituskaudella toisen asteen koulutukseen oli suunnitteilla kokonaisuudistus, mikä olisi tuonut aitoa säästöä rakenteita kehittämällä mm. siten, että oppilaitokset olisivat saaneet rahoitusta valmistuneiden oppilaiden perusteella eikä sisään otettujen, kuten nyt tapahtuu. Myös lukiot tarvitsevat rakenteellista kehittämistä.

Esitämme, ettei ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron säästöä toteuteta. Sen vuoksi esitämme, että valtion talousarvioesityksestä poistetaan seuraava kohta sivuilta 404—405 ja talousarvioesityksestä poistetaan muut ammatillisen koulutuksen leikkaukseen viittavat kohdat:

(Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jolla toteutetaan ammatilliseen koulutukseen kohdistuva 190 milj. euron säästö muuttamalla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009) siten, että oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä määrätään järjestämislupien mukaista enimmäisopiskelijamäärää alhaisemmalle tasolle ja kohdentamalla säästö kokonaisuudessaan ammatillisen peruskoulutuksen kuntien rahoitusosuuteen muuttamalla valtionosuusprosenttia.)

Lisäksi selvitysosana määrärahan arvioitua käyttöä koskevaan taulukkoon lisätään kuntien rahoitusosuutta 190 milj. euroa ja määrärahan muutostaulukosta poistetaan kohta Menosäästön kohdentaminen kuntien rahoitusosuuteen 80 083 000 euroa sekä vastaava säästöpäätösrivi.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme lisäksi valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjettiperusteisesti 15 117 000 euroa momentille 29.20.30 kilpailukykysovimuksen säästöjen kompensoimiseksi ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin.

Korkeakoulut

Jopa 1990-luvun lamavuosina hallitus panosti korkeakoulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Nyt korkeakoulutuksen perusrahoitus on laskenut jo vuoden 2009 tasolle. Korkeakoulujen kurjistaminen jatkuu edelleen, ja uutena leikkauskohteena ensi vuodelle on tulossa Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen apteekkimaksujen 30 milj. euron lakkauttaminen. Kilpailukykysovimus leikkaa korkeakoulujen rahoitusta ensi vuonna 21 miljoonaa euroa. Kaiken kaikkiaan rahoitustaso laskee 800 miljoonalla eurolla vuoteen 2019.

Muissa Pohjoismaissa sekä esimerkiksi Saksassa panostetaan voimakkaasti tällä hetkellä tutkimukseen, joten on hyvin suurena vaarana, että Suomi jää pysyvästi jälkeen korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa kilpailijamaihinn verrattuna.

Opetuksesta ja tutkimuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää kuuden euron verran yhteiskunnassa. Tänä vuonna voimaan tulleiden leikkausten vuoksi seitsemän yliopis-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 1

toa on päättänyt noin 1 600 henkilötyövuoden vähennyksistä. Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta on leikattu 20 prosenttia, ja tänä vuonna neuvotteluissa on n. 180 henkilötyövuoden vähentäminen. Henkilökunnan jaksaminen on veitsen terällä.

Savonlinnan OKL:n lakkauttaminen tuo alueelle mittavat taloudelliset tappiot. Arvio on, että yhteiskuntataloudelle tulee noin 130 miljoonan euron lisämeno, kun otetaan huomioon Joensuussa tarvittava opiskelija-asuntojen ja toimitilojen lisärakentaminen. Opettajakoulutuksen menettäminen tarkoittaa Savonlinnalle noin kahden veroprosenttiyksikön verojen nostopainetta, kun otetaan huomioon mahdollinen asuntoyhtiöiden ajautuminen taloudellisiin vaikeuksiin ja jopa konkurssiin. Työpaikkoja Savonlinna menettää suoraan noin 100 sekä 850 yliopisto-opiskelijaa. OKL:n lakkauttamisen johdosta Savonlinnan taloutta tulee tukea yhteiskunnan toimesta.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 25 100 000 euroa momentille 29.40.55 ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseksi, 31 800 000 euroa momentille 29.40.50 yliopistojen toiminnan rahoittamiseksi ja 10 000 000 euroa momentille 29.40.01 Suomen Akatemian toimintamenoihin. Lisäksi ehdotamme Savonlinnan tukemiseksi 2 000 000 euroa momentille 29.40.55 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseksi Savonlinnassa ja 6 700 000 euroa momentille 29.40.55 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorion kehittämiseksi.

Nuorisotakuu

Hallitus on ajamassa nuorisotakuun alas ja korvaamassa sen yhteisötakuulla, joka on yksi sen kärkihankkeista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että nuorisotakuulta viedään jopa 96 % rahoituksesta. Tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa, hallituksen kärkihanke toimii sumuverhona, millä yritetään kätkeä se tosiasia, että toimiva järjestelmä ajetaan pelkästään ideologisista syistä alas ja tilalle tarjotaan murusia. Tähän kärkihankkeeseen on varattu koko vaalikaudelle 10 miljoonaa euroa, josta ensi vuodelle n. 3,5 miljoonaa.

Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta auttavat kaikkein suurimmassa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut selkeästi 2010-luvulla, joten sen rooli ennaltaehkäisevässä työssä on lisääntynyt. Vaikka hallitus ei ole toteuttamassa suunnittelemaansa suuria leikkauksia tälle momentille, näyttää kuitenkin siltä, että painopistettä ollaan siirtämässä etsivästä nuorisotyöstä työpajatoimintaan. Tämä on erittäin lyhytnäköistä toimintaa, sillä yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelmasta hallitus on leikkaamassa 12,2 miljoonaa euroa eli 33 prosenttia määrärahoista. Hallitus ei näytä panostavan nuorisotakuun toteuttamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen, vaan päinvastoin luopuu peruskoulun varaan jääneiden osaamistason nostamisesta. Vieläkin 100 000:lta alle 30-vuotiaalta nuorelta aikuiselta puuttuu toisen asteen tutkinto. Työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto, jolloin jokaisella on mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 1

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 3 000 000 euroa momentille 29.91.51 etsivän nuorisotyön tukemiseen ja 20 000 000 euroa momentille 29.20.33 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan.

Opintotuki

Hallituksen opintotukileikkauksien vaikutukset ovat pitkällä aikavälillä noin 122 milj. euroa. Korkea-asteen opintorahan tasot yhtenäistetään toisen asteen opintorahan tasojen kanssa siten, että opintorahan enimmäismäärä on enintään 250,28 euroa/kk.

Opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa, eivät opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun. Jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, tulee opintososiaalisen tukijärjestelmän olla kunnossa ja opintotuen olla indeksiin sidottu. Jo nykyisellään opintoraha on tasoltaan erittäin matala ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta joutuvat opiskelijat osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opintojen ohella, jolloin opiskeluaikat pitenevät. Tämä ei ole linjassa hallituksen kaavailemien opintoaikojen lyhennysten kanssa.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 46 900 000 euroa momentille 29.70.55 opintorahaleikkauksen palauttamiseksi.

Taide ja kulttuuri

Suomalaisen hyvinvointipolitiikan voidaan nähdä olevan tilanteessa, jossa sen uusiutuminen on välttämätöntä. Uutta sisältöä on alettu hakea taiteesta ja kulttuurista. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointia edistävä vaikutus on huomattu: ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ei riitä vain terveys ja toimeentulo, vaan ihminen tarvitsee jokapäiväiseen elämäänsä myös taidetta ja yhteyttä omaan luovuuteensa. Tutkimukset osoittavat, että sosiaalinen osallistuminen ja kulttuurin harrastaminen edistävät terveyttä ja pidentävät ikää vähintään yhtä tehokkaasti kuin aktiivinen liikunta, laihduttaminen, tupakoinnin lopettaminen tai matalat kolesteroliarvot.

Kulttuurin saavutettavuudessa teattereilla, orkestereilla ja museoilla on merkittävä rooli. Hallitus esittää niiden valtionosuuksien pienentämistä niin, että se vaarantaa kulttuurin alueellisen saataavuuden ja taidelaitosten toimintaedellytykset. Kulttuurin kentällä tarvitaan yhteistyötä, uusia toimintamalleja ja mahdollisuuksia työllistää luovan alan työntekijöitä.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 2 387 000 euroa momentille 29.80.31 museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen.

Järjestöjen merkitys kansalaisyhteiskunnalle

Kansalaisyhteiskunnan tilaan on alettu maailmanlaajuisesti kiinnittää huomiota osana demokratiaa, ihmisoikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia. Euroopan yhteisössäkin tunnustetaan voittoa ta-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 1

voittelemattomien kansalaistoimijoiden, palveluntarjoajien ja vapaaehtoistyöntekijöiden merkitys kansalaisaktiivisuuden ilmentäjinä.

Kansalaisaktiivisuudella voidaan edistää osallisuutta, paikallisyhteisöjen sosiaalista koheesiota ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Toiminta edistää EU:n kestävästä kehityksestä, työllisyyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, talouskasvua ja ympäristön laatua. Myös Suomessa on kannettu huolta demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tilasta kaikkien muutosten keskellä. Mitä monimuotoisempi kansalaisyhteiskunta on, sen paremmat valmiudet sillä on selviytyä kriiseistä.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 1 700 000 euroa momentille 29.80.50 valtionavustukseen järjestöille.

Vapaa sivistystyö ja kotouttaminen

Kansanopistojen vuosio opiskelijoista yli 15 % eli lähes 2 000 on tällä hetkellä maahanmuuttajia. Heistä valtaosa on kotouttamislain mukaisissa koulutuksissa, jotka rahoitetaan vapaan sivistystyön valtionosuuksilla. Kansanopistot eivät kuitenkaan voi periä näiltä kurssilaisilta opiskelijamaksuja, kuten muilta vapaan sivistystyön koulutusten opiskelijoilta. Valtionosuuden ja todellisten kustannusten eroa on voitu kattaa opintoseteliavustuksilla, mutta vain vähäisessä määrin ja vain osassa opistoja.

Turvapaikanhakijoiden määrän noustessa ennennäkemättömän suureksi tulee maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi suunnata lisärahoitusta voimakkaasti.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotamme valtion vuoden 2017 talousarvioon lisättäväksi budjetitiperusteisesti 1 000 000 euroa momentille 29.30.30 kansanopistojen opintoseteliavustukseen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta budjetitiperusteisesti

lisää 21 600 000 euroa momentille 28.90.30 päivähoitossa olevien yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien suhdeluvun muuttamiseksi 1/7:ään ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen peruuttamiseksi,

lisää 30 000 000 euroa momentille 29.10.30 perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen sekä perusopetuksen laatuun ja tasa-arvoon suunnattuun avustukseen,

lisää 12 916 000 euroa momentille 29.10.30 yleissivistävän opetuksen käyttökustannuksiin,

lisää 3 477 000 euroa momentille 29.10.31 vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin,

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 1

lisää 15 117 000 euroa momentille 29.20.30 ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin,

lisää 25 100 000 euroa momentille 29.40.55 ammattikorkeakoulujen toiminnan rahoittamiseksi,

lisää 2 000 000 euroa momentille 29.40.55 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisäämiseksi Savonlinnassa,

lisää 6 700 000 euroa momentille 29.40.55 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kuitulaboratorion kehittämiseksi,

lisää 31 800 000 euroa momentille 29.40.50 yliopistojen toiminnan rahoittamiseksi,

lisää 10 000 000 euroa momentille 29.40.01 Suomen Akatemian toimintamenoihin,

lisää 3 000 000 euroa momentille 29.91.51 etsivän nuorisotyön tukemiseen,

lisää 20 000 000 euroa momentille 29.20.33 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan,

lisää 2 387 000 euroa momentille 29.80.31 museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuteen,

lisää 46 900 000 euroa momentille 29.70.55 opintorahaleikkauksen palauttamiseksi,

lisää 1 700 000 euroa momentille 29.80.50 valtionavustukseen järjestöille,

lisää 1 000 000 euroa momentille 29.10.20 kansanopistojen opintoseteliavustukseen,

lisää 174 000 euroa momentille 29.90.52 liikunnan koulutuskeskuksille,

lisää kuntien rahoitusosuutta 190 milj. euroa ja

että valtiovarainvaliokunta muutoin ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 21.10.2016

Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Ilkka Kantola sd

**Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 2**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Yleistä

Talousarvioesityksessään vuodelle 2017 hallitus jatkaa vastakkaisista lupauksistaan huolimatta koulutusvastaista linjaansa. Jo nyt koulutusleikkaukset ovat aiheuttaneet mittaamatonta vahinkoa koulutukselliselle tasa-arvolle sekä koulutuksen laadulle ja saatavuudelle. Tuhoisin elementti hallituksen koulutusleikkauksissa on niiden sattumanvaraisuus — perustana ei ole koulutuspoliittista kokonaisnäkemystä eikä juurikaan vaikutusten arviointia.

Kuten on moneen kertaan todettu, Suomi tarvitsee syy-seuraussuhteita tunnistavan koulutus- ja tutkimusstrategian. Strategian tulisi kattaa kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja sisältää selkeät tavoitteet ja keinot koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Siinä tulisi huomioida myös koulutuksen ja tutkimuksen merkitys talouden kehittymiselle ja sitä kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on esittänyt koulutusleikkausten perumista. Ensi vuodelle kohdennetut ammatillisen koulutuksen leikkaukset yhdessä aiemman nuorisotakuun romuttamisen kanssa lisäävät koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. Opintotuen leikkaukset heikentävät ihmisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Kilpailukykysovimuksen nimissä tehdyt uudet leikkaukset korkeakoulutuksesta heikentävät sen laatua entisestään.

Kaiken kaikkiaan koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa, jossa leikataan samalla tulevaisuuden työllistymisestä ja talouskasvusta.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdennetaan 190 miljoonan euron määrärahan säästö vuodesta 2017 lukien. Säästö toteutetaan siten, että rahoituksen perusteena käytettävä opiskelijoiden enimmäismäärä säädetään 12,44 prosenttia koulutuksen järjestämislupien mukaista kokonaisopiskelijamäärää alemmalle tasolle.

Koulutuksen järjestäjät ovat vedonneet hallitukseen, että kaavailtu vuonna 2018 toteutettava ammatillisen koulutuksen reformi tehtäisiin ensin, jotta nähtäisiin mistä säästöjä saadaan. Hallitus haluaa kuitenkin edetä säästöt edellä.

Koska leikkaustapa mahdollistaa järjestäjäkohtaisen harkinnan siitä, miten säästö voitaisiin parhaiten toteuttaa, koulutuksen järjestäjät tulevat toteuttamaan sen pääsääntöisesti joko opiskelijamäärää pienentämällä, henkilöstöä vähentämällä ja/tai yksikköhintaa leikkaamalla. Jokainen näistä heikentää sekä opiskelijoiden että henkilökunnan asemaa.

Aloituspaikkojen vähentäminen johtaa siihen, että heikoimmin peruskoulussa pärjänneet nuoret eivät pääse edes koulutukseen sisään. Tämä syrjäyttää nuoria peruskoulun jälkeen. Toimipistei-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 2

den karsiminen vaikuttaa myös koulutuksen saavutettavuuteen. Aluehallintoviraston mukaan nuoren matka ammatilliseen oppilaitokseen on pidempi kuin lukioon. Tilanne on huonoin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Yksikköhintojen leikkaaminen tarkoittaa vähemmän rahaa opiskelijaa kohden, ja se johtaa henkilöstön vähentämiseen. Tästä seuraa ainakin kaksi asiaa: ryhmäkoot suurenevat ja lähiopetus vähenee. Ylisuuret ryhmäkoot heikentävät oppimista erityisesti kädentaitoja vaativissa opinnoissa.

Lähiopetuksen väheneminen johtaa siihen, että työskentely ryhmässä vähenee. Hallituksen tavoitteena onkin keskittyä koulutuksessa yksilöön. Etenkin nuorten opiskelijoiden kohdalla ryhmään kuulumisen kuitenkin tukee opintojen etenemistä. Erityisen tärkeää se on maahanmuuttajien koulutuksessa ja kotoutuksessa. Ryhmätyöskentely on tärkeää myös sosiaalisten taitojen kehittämisessä.

Viimeisimmän Tilastokeskuksen tilaston (lukuvuosi 2013/14) mukaan ammatillisen koulutuksen keskeytti 7,6 prosenttia opiskelijoista. Keskeyttäneiden määrän voidaan arvioida lisääntyvän, kun opetuksen määrä ja laatu heikkenevät.

Opintotuki

Opintotuen leikkaukset heikentävät ihmisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua korkeakoulutukseen. Yli neljänneksen leikkaus opintorahaan samalla kun tukiaika lyhenee kymmenellä kuukaudella (64->54) on opiskelijan näkökulmasta täysin kohtuuton.

Opiskelijat ovat jo nyt pienituloisin väestöryhmä, joten leikkaus tekee valtavan loven heidän perustoimeentuloonsa. Opintolainan nostaminen ei ole houkuttelevaa tilanteessa, jossa valmistumisen jälkeinen työllistyminen ja pankkilainojen tulevaisuuden korkotaso ovat epävarmoja. Tutkimusten perusteella tiedämme, että lainan nostamisen halukkuus riippuu opiskelijan sosioekonomisesta taustasta. Näin korkeakoulutukseen osallistuminen eriarvoistuu entisestään.

Pääsääntöisesti hyvänä ratkaisuna voidaan pitää sitä, että opiskelijat siirretään yleisen asumistuen piiriin. Vaikka tässäkin järjestelyssä on ongelmansa, on se kuitenkin pienituloisimpien opiskelijoiden kannalta nykyistä asumislisää parempi ratkaisu. Se kohdistaa tukea sitä eniten tarvitsevalle, on ympärivuotinen ja vastaa paremmin todellisia vuokratukustannuksia. Uudistuksessa asumistuki on kuitenkin syytä muuttaa henkilökohtaiseksi.

On myös huomioitava, että perheellisten opiskelijoiden asema heikkenee, jos opintorahaan ei siirron yhteydessä säädetä huoltajakorotusta.

Korkeakoulutus

Lupauksistaan huolimatta hallitus on vuonna 2017 leikkaamassa yliopistoilta ja ammattikorkeakouluilta lisää, kun kilpailukyky sopimuksen tuomat hyödyt leikataan pois. Uusia leikkauksia perustellaan sillä, että kilpailukyky sopimus alentaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen henkilöstökustannuksia siten vähentäen valtion rahoituksen tarvetta. Sopimuksessa rahoitusvastuu kui-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 2

tenkin kohdistetaan julkisen sektorin työnantajille. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut eivät ole kilpailukyky sopimuksen periaatteiden mukaan julkisen sektorin työnantajia.

Kilpailukyky sopimuksen vaikutuksen vähentäminen yliopistojen talousarviorahoitteisesta toiminnasta on siis vain uusi leikkaus yliopistoilta. Jo aiemmin tehdyt leikkaukset ovat vaikuttaneet suoraan korkeakoulujen toimintaan esimerkiksi opetus- ja muun henkilökunnan irtisanomisina, kurssitarjonnan vähenemisenä ja opinto-ohjauksen puuttumisena. Edellä mainitut heikentävät opetuksen ja tutkimuksen laatua, hidastavat opintoja ja lisäävät työntekijöiden kuormitusta.

Hallituksen esittämä pääomittaminen ei ole keino korvata jo tehtyjä ja nyt tehtäviä leikkauksia yliopistojen budjettirahoitukseen. Pääomittamisella haetaan pitkän tähtäimen tuottoja, jotka eivät vaikuta yliopistojen tämänhetkiseen heikkoon tilanteeseen. Lisäksi pääomittamissummien pitäisi olla miljardiluokkaa, jotta leikkauksia saataisiin edes osittain korvatuksi. Pääomituksen sitominen rakenteelliseen kehittämiseen voi myös tarkoittaa uutta tapaa vahvistaa tutkimuksen poliittista ohjausta.

Kulttuuri

Valtion tuki on Suomen kaltaisessa pienessä maassa välttämätöntä elinvoimaisen ja koko maan kattavan monipuolisen taiteen ja kulttuurin mahdollistamiseksi. Ilman valtion tukea monien museoiden, teatterien ja orkesterien toiminta ei olisi mahdollista.

Viime hallituskaudella kulttuurin valtionosuuksiin tehtiin jo merkittäviä leikkauksia, eikä uusia leikkauksia voi enää tehdä ilman huomattavaa heikentävää vaikutusta toiminnolle. Kilpailukyky sopimuksen varjolla tehtävien leikkausten seurauksena kulttuuri on joutumassa todella ahtaalle, eikä alan kehittäminen ole jatkuvien leikkausten keskellä helppoa.

Kulttuuriala on työvoimavaltainen ala ja alueellisesti merkittävä työllistäjä. Leikkaukset iskevät väistämättä henkilökunnan määrään. Kehittyneeseen yhteiskuntaan kuuluu kattava, monipuolinen ja korkealaatuinen taide- ja kulttuurielämä koko maassa teattereineen, museoineen ja orkestereineen. Kansallista ylpeydenaihetta tulee edistää eikä tietoisesti köyhdyttää.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Li Andersson vas

**Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 3**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 3

Perustelut

Yleistä

Suomen koulu on toistaiseksi maailman parhaita, minkä vuoksi meidän on panostettava siihen eikä ajettava sitä alas, mikä on seurauksena, jos hallituksen leikkaussuunnitelmat pannaan toimeen. Maksuton koulutus on paras tae yhdenvertaiselle ja tasa-arvoiselle Suomelle, identiteetin luomiselle ja kulttuurin vaalimiselle. Laaja yleissivistys, monipuolinen kielitaito ja monipuoliset sosiaaliset valmiudet ovat tärkeitä kansalaistemme ja maamme menestykselle.

Hallituksen esittämät koulutussektorin säästöt muodostavat todellisen uhan opetuksen ja tutkimuksen laadulle, mikä vaarantaa vakavasti maamme kilpailukyvyn ja kasvun ja kovin tarpeelliset talouden ja työllisyyden nousumahdollisuudet maassamme. Suomelle panostaminen inhimilliseen pääomaan on elintärkeää maamme hyvinvoinnin kannalta niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä.

Ennen vaaleja annettiin lupauksia siitä, että koulutuksesta ei säästetä. Hallituksen suunnitelmat osoittavat, että näillä lupauksilla ei ole katetta sen harjoittamassa politiikassa. Kun muut yhteiskunnan sektorit ovat säästöliekillä maassamme vallitsevan taloudellisen tilanteen vuoksi, on erityisen lyhytnäköistä uhata entisestään sitä sektoria, joka on maamme valttikortti — korkealuokkaista ja kattavaa koulutusta. Suomen tulee panostaa osaamiseen ja koulutukseen, jotta pärjäisimme globaalissa taloudessa tavoitteenamme tulla yhdeksi maailman johtavista tiedon kansakunnista. Hallituksen suunnittelemat koulutusleikkaukset eivät vastaa hallituksen itse asettamia tavoitteita.

On myös syytä todeta, että koulutuksen kärkihankkeet eivät kompensoi hallituksen samanaikaisesti esittämiä massiivisia leikkauksia.

Folktinget

Svenska Finlands folkting on yli poliittisten rajojen toimiva Suomen ruotsinkielisen väestön yhteistyöelin. Toiminnassa ovat mukana kaikki eduskuntapuolueet, joilla on ruotsinkielistä toimintaa. Toimintaa ohjaa laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä, ja varoja myönnetään mm. valtion talousarviosta. Folktingetin tehtävänä on tukea ja vahvistaa ruotsin kielen asemaa ja ruotsinkielistä kulttuuria sekä valvoa ja edistää ruotsinkielisen väestön oikeuksia. Ajankohtaiset kunta- ja palvelurakenteet, sosiaali- ja terveydenhuollon ym. uudistukset ovat lisänneet huomattavasti Folktingetin tehtäviä. Vuosina 2014 ja 2015 järjestö sai 675 000 euroa valtion määrärahoja. Vuonna 2016 järjestö sai määrärahoja ainoastaan 575 000 euroa. Folktingetin hoitamien merkittävien lakisäätteisten tehtävien vuoksi on välttämätöntä korottaa määrärahaa vuonna 2017.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 3

Yleissivistävä koulutus

Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa todetaan mm., että päivitetään perusopetuksen oppimista-
poja ja -ympäristöjä kehityksen haasteita vastaaviksi sekä painotetaan tulevaisuuden taitopohjaa.
Hankkeen tavoitteena on parantaa oppimistuloksia sekä kaventaa niissä syntyneitä eroja. Panos-
tetaan kouluviihtyvyyteen ja nostetaan lasten ja nuorten henkisen sekä fyysisen hyvinvoinnin ta-
soa. Hallitusohjelma toteaa edelleen, että "myös koulua ja varhaiskasvatusta kehitetään tuke-
maan lapsen hyvinvointia".

Jotta kaikille lapsille taattaisiin tasa-arvoinen koulunkäynti, haluamme korottaa valtionosuuksia
ja -avustuksia yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin. Haluamme panostaa lisää perus-
opetuksen laadun parantamiseen ja sitä kautta panostaa lasten hyvinvointiin ja taitoihin.

Toisen asteen koulutus

Hallitusohjelman mukaan toisen asteen ammatillinen koulutus uudistetaan. On selvää, että toi-
nen aste on uudistettava. Turhia päällekkäisyyksiä voi karsia, tilojen käyttöä voi tehostaa ja tur-
hia rakenteita purkaa. Tähän Ruotsalainen eduskuntaryhmä oli sitoutunut jo viime vaalikaudella.
On kuitenkin täysin epäselvää, miten hallitus aikoo toteuttaa tämän uudistuksen. Leikkaukset as-
tuvat voimaan jo vuonna 2017, mutta ohjaava lainsäädäntö vasta vuotta myöhemmin. Nyt vaikut-
taa siltä, että hallitus keskittyy pelkästään rajusti leikkaamaan, koko vaalikauden aikana yhteen-
sä, siis kumulatiivisesti 764 miljoonaa euroa, sen sijaan, että se huolellisesti ja suunnitelmallisesti
valmistelisi toisen asteen välttämätöntä uudistusta. On hyvin kyseenalaista, miten hallitus käy-
tännössä aikoo turvata ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden. Pienten ja haavoittu-
vien ruotsinkielisten ammatillisen koulutuksen yksiköiden tilanne on erittäin huolestuttava.

Jotta tulevaisuudessakin voimme kouluttaa ammattitaitoisia henkilöitä monipuolisesti ja alueel-
lisen saatavuuden varmistamiseksi on välttämätöntä, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen
määrärahoja toimintamenoihin korotetaan.

Vapaa sivistystyö

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Suomessa on 340 oppilaitosta, jotka tarjo-
avat vapaata sivistystä, ja joka viides suomalaisista osallistuu vuosittain vapaan sivistystyön jär-
jestämään toimintaan ympäri Suomea.

Vapaa sivistystyö on kaikille avointa, edullista ja helposti lähestyttävää. Sillä on ollut erityisen
tärkeä rooli maahanmuuttajien integraatiossa. Vapaan sivistystyön kautta maahanmuuttajilla on
ollut mahdollisuus oppia Suomen kansalliskieliä.

Yksi Suomen vahvimpia valttikortteja on laadukas ja helppopääsyinen koulutus, ja meidän mie-
lestämme hallitus harjoittaa lyhytnäköistä säästöpolitiikkaa leikkaamalla vapaan sivistystyön ra-
hoitusta. Hallitus on asettanut kunnianhimoiset tavoitteet työllisyyden ja kilpailukyvyen kohenta-
misessa. Koulutuksesta ja tiedonkehityksestä säästäminen on ristiriidassa näiden tavoitteiden
kanssa.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 3

Suomen Akatemia

Suomen Akatemia rahoittaa korkealuokkaista tutkimusta Suomessa, toimii tieteen ja tutkimuspolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimuksen asemaa. Suomen Akatemia edesauttaa suomalaisen tutkimuksen uudistuskyvyn vahvistamista ja tekee tutkimuksesta monipuolisempaa ja kansainvälisempää. Toiminnalla on suuri merkitys, ja Suomen on vaalittava tätä menestystekijää, kun on kyse korkeakoulutuksesta meidän maassamme.

Ennen edellisiä eduskuntavaaleja annettiin lupauksia siitä, että koulutuksesta ei leikata, lupaus joka myöhemmin osoittautui vääräksi. On harvinaisen lyhytaikaista toteuttaa lisäsäästöjä sillä sektorilla, jonka on sanottu olevan Suomen menestystekijä. Suomen Akatemia on tärkeä osa sitä korkealaatuista ja kokonaisvaltaista koulutusta, jota hallitus sanoo vaalivansa. Suomen on panostettava tietoon, koulutukseen ja tutkimukseen mahdollistaakseen maan pärjäämisen maailmanlaajuisessa taloudessa.

Suomen Akatemian määrärahojen leikkaaminen on hallituksen tavoitteiden vastaista, ja sen vuoksi ehdotan määrärahojen lisäämistä Suomen Akatemialle.

Korkeakoulutus

Korkea osaaminen, koulutus ja sivistys ovat olleet Suomen menestyksen perusta koko itsenäisyytemme ajan. Koulutus on myös Suomen tulevan menestyksen ehdoton avaintekijä. Meidän on panostettava osaamiseen ja koulutukseen menestyäksemme kansainvälisesti sekä säilyttääksemme kilpailukykyämme. Suomen tulee olla osaamisen, koulutuksen ja tutkimuksen kärkimaa. Korkealaatuinen ja maksuton koulutus on tärkein edellytys sille, että kaikki kansalaiset saavat taustaan riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet elämässä menestymiseen.

On siksi käsittämätöntä, että yliopistojen määrärahoista leikataan suoraan 50 miljoonaa euroa vuosittain ja lisäksi poistetaan ns. apteekkikompensaatio, jonka vaikutus on 30 miljoonaa. Ammattikorkeakouluilta viedään 25 miljoonaa vuosittain. Yliopistoindeksi ja ammattikorkeakouluindeksi aiotaan jäädyttää vuoteen 2019 asti.

Onko tämä todella se tapa, millä hallitus aikoo saada Suomen talouden nousuun? Nyt tulisi toimia täysin päinvastoin. Suomi on maailman koulutetuimpia maita, mutta tieteen tasossa olemme jo nyt lähes kaikkia OECD-maita jäljessä. Leikkausten sijaan tarvitsemme rohkeita panostuksia korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen. Tämä auttoi meitä myös yhdeksänkymmentäluvun laman voittamisessa.

Kokonaisuutena ehdotettu muutos tarkoittaa varsinkin Helsingin yliopistolle merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mikä asettaa yliopiston eriarvoiseen asemaan muihin yliopistoihin verrattuna. Suomi tarvitsee kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja arvostettuja yliopistoja. Helsingin yliopisto on tällä hetkellä Suomen parhaiten menestynyt yliopisto ja kuuluu ainoana yliopistona Suomessa 100 parhaan yliopiston joukkoon maailmassa. Hallituksen säästötoimenpiteet heikentävät Helsingin yliopiston toimintaedellytyksiä merkittävästi.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 3

Hallituksen esittämiä yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin kohdistuvia leikkauksia ei voi hyväksyä.

Opintoraha, asumislisä ja opintolaina

Opintotuki on opiskelijan perusturva. Minkään muun väestöryhmän perustoimeentuloon ei olla kohdistamassa näin suuria leikkauksia. Tämä kertoo hallituksen välinpitämättömyydestä opiskelijoita ja koulutusta kohtaan. Opiskelijoiden työ on opiskella. Heidänkin on voitava elää ilman pakkoa ottaa lainaa, ja siksi hallituksen kaavailemat leikkaukset opintotukeen ovat kohtuuttomia.

Opintotuen heikentäminen ja sen siirtäminen lainapainotteiseksi vähentää koulutuksen tasa-arvoa. Tilanteessa, jossa korkeakoulutettujen työttömien määrä kasvaa, haluaa hallitus lisätä epävarmoille työmarkkinoille siirtyvien opiskelijoiden huolta ja pelkoa velkavankeudesta. Tämä ei luo tulevaisuudenuskoa, vaan pahimmillaan romuttaa sitä. Leikkaukset opintotukeen on peruttava.

Tulorajoista kiinni pitäminen tässä yhteydessä on paradoksaalista, koska se johtaa siihen, että opiskelijoiden mahdollisuuksia työskennellä opintojen ohessa rajoitetaan. Opintotuen tulorajat tuottavat lisäksi päänsivua monille opiskelijoille, jotka joutuvat maksamaan takaisin tukikautuksia tai lopettamaan työnteon kesken. Opiskeluaikainen työkokemus on tärkeä ensimmäinen kosketus työelämään ja monella alalla edellytys työn saamiselle. Haluamme siksi korottaa opiskelijoiden omia tulorajoja 50 prosentilla.

Opintotuen leikkausten peruminen tarkoittaisi myös sitä, ettei opintotuesta tulisi enemmän lainapainotteista ja sen myötä valtiontakauksen tarve vähentyisi, mikä tarkoittaa säästöä.

Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta

Hallituksen tavoite nuorisotakuun kehittämiseksi nuorten elämänhallinnan tukemiseksi, opintopolkujen ja työllisyyden luomiseksi on sinänsä hyvä. Yhteinen vastuumme on toimia siten, että nuoret saavat parhaan mahdollisen alun elämään ja että yhteiskunta tukee erityistuen tarpeessa olevia. Tässä tavoitteessa onnistumiseksi tarvitaan voimavaroja. Jos nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ei panosteta, aiheuttaa se pidemmän päälle huomattavasti suuremmat kustannukset. Sen lisäksi, että kyseessä on taloudellinen menetys, nuoren ihmisen syrjäytyminen on tietysti myös henkilökohtainen tragedia. Hallituksen tarkoituksena on, että vuoden 2016 aikana etsivää nuorisotyötä olisi maamme kaikissa kunnissa. Vuonna 2016 etsivää nuorisotyötä oli 97 prosentissa kunnistamme. Tavoite kokonaisvaltaisesta etsivästä nuorisotyöstä on keskeinen tasa-arvon ja alueellisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Siitä huolimatta, että hallituksen tarkoituksena on tehdä toiminnasta kattavaa, sillä ei ole valmiutta noudattaa tätä aikomusta turvaamalla riittävät resurssit. Sen sijaan työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön määrärahoja on leikattu kunnolla. Tällä on vaaralliset seuraukset.

On sinänsä huomionarvoista, että TEM:n tekemä tutkimus osoittaa, että nuorisotakuun sisältämät toimenpiteet eivät kaikilta osin ole toimineet hyvin. Sitä tulisi nyt kuitenkin kehittää ja parantaa sen sijaan, että sen toimintaedellytyksiä heikennetään.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 3

Nuorille tarkoitettuja palveluita tulisi nyt kehittää kunnissa niin, että ne ovat saatavissa yhden luukun periaatteen kautta, mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Tällä hetkellä eri palvelut ovat hyvin hajautettuja. Nuorten elämäntilannetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti. Toiminnan kehittäminen ja sen valtakunnallistaminen vaatii kuitenkin riittäviä resursseja.

Varhaiskasvatus

Suomi on OECD-maiden keskiarvon alapuolella lasten osallistumisessa päivähoitoon ja esikouluun. Monissa muissa maissa lasten osallistumista varhaiskasvatukseen pidetään erittäin tärkeänä lasten kehitykselle. Suomessa sen sijaan on taipumus nähdä päivähoito ainoastaan lasten säilytyspaikkana vanhempien ansiotyönteon mahdollistamiseksi. Lasten oikeuden hyvään kasvuun, kasvatukseen ja koulutukseen ei pidä tämän vuoksi olla yhteiskunnan tarjoamissa toiminnoissa heikennysten kohteena valtiontaloudellisista syistä.

Hallituksen päätös jättää toteuttamatta varhaiskasvatuksen maksujen korotukset on askel oikeaan suuntaan, mutta tarvitsemme vielä toimia turvataksemme lasten osallistumisen laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Se, että ainoastaan noin 75 prosenttia yli kolmivuotiaista lapsista Suomessa osallistuu varhaiskasvatukseen, on suuri epäkohta. Taso on selvästi alempi kuin muissa Pohjoismaissa, joten siksi on välttämätöntä uudistaa varhaiskasvatusta Suomessa.

Subjektiiivisessa päivähoito-oikeudessa on kyse lasten oikeudesta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Perhesuhteet vaihtelevat, ja siinä yhteiskunnan mahdollisuudet toimiin ovat rajalliset, kun taas yhteiskunnan ohjausmekanismi parhaan mahdollisen alun antamiseksi elämään on kasvatuksessa ja koulutuksessa. Kaikki tutkimukset osoittavat, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on erittäin myönteiset ja pitkäkestoiset vaikutukset lapsen kehitykselle, aina teini-ikään asti.

Jokaisella yli kolmivuotiaalla lapsella pitäisi meidän mielestämme olla oikeus neljään tuntiin maksutonta varhaiskasvatusta päivässä. Tämä tarkoittaisi alentuneita päivähoitomaksuja, mikä taas osaltaan edesauttaa kannustinloukkujen purkamista.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Mikaela Nylander r

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 4

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 4

Perustelut

Yleistä

Valtiontalouden budjettiesityksessä vuodelle 2017 on merkittäviä leikkauksia koulutukseen, tutkimukseen sekä kulttuuriin. Esitämme koulutusleikkausten perumista. Hallituksen koulutuspolitiikka on epä johdonmukaista ja sivistystä heikentävää. Hallitus peräänkuuluttaa uudistuksia ja toimintojen tehostamista ja toivoo suomalaisen koulutuksen olevan myös tulevaisuudessa kansainvälistä kärkitasoa. Leikkausten kohtuuton mittaluokka ja toimintajärjestys osuvat suoraan koulutusjärjestelmän ja sivistyksen ydintoimintoihin eli opetukseen, tutkimukseen, innovaatioihin ja kansainvälistymiseen. Hallituksen koulutusleikkaukset ovat lyhytnäköisiä ja kalleinta velkaa, mitä voimme ottaa.

Ammatillinen koulutus

Se, että tarjotaan kaikille lapsille samat tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutukseen, on tehokasta syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja kannattava investointi.

Pelkällä peruskoulutuksella ei Suomessa enää pärjää. Hyvä toisen asteen koulutus antaa sekä jatko-opiskeluvalmiudet että ammatillisella puolella työelämäkelpoisuuden ja ammatin. Ammatikoulutuksesta leikkaaminen on siis leikkaamista nuorten tulevaisuudesta. Jo nyt ammatillisen koulutuksen keskeyttää suuri osa aloittaneista ja monet, yleensä alaikäiset nuoret, joutuvat muuttamaan toiselle paikkakunnalle opiskelemaan. Sopeuttaminen tulee näkymään sekä koulutustarjonnan supistumisena, opetuksen vähenemisenä että henkilöstövähennyksinä.

Ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi on tarve, mutta sitä on mahdotonta toteuttaa leikkaukset edellä. Riittävien perusresurssien lisäksi oppilaitoksilla tulee olla valmius suunnitella ammatillisen koulutuksen tulevaisuutta. Tämä vaatii resursseja muun muassa opettajien täydennyskoulutukseen erityisesti tulevaisuuden työelämän asiantuntemuksen lisäämiseen sekä digitalisaation integroimiseksi osaksi ammatillista koulutusta. Juuri tämän oppiasteen opiskelijat päätyvät usein aloille, joissa digitalisaatioon liittyvä kehitys on avainasemassa, vaikka toisen asteen resurssit digitalisaation edistämiseen ovat nyt olemattomat. Myös globaalikasvatuksen lisääminen on oleellista niin kouluyhteisöjen kuin työelämän näkökulmasta.

Nuorisotakuun ansiosta opiskelupaikan saaneet nuoret tarvitsisivat erityistukea ja resurssiopettajia, mutta hallitus tekee päinvastaisia toimia. Hallituksen leikkaus vaarantaa jopa 18 000 nuoren koulutuspaikan. Samalla nuorisotakuu on kuopattu, kun nuorisotyön rahoitusta vähennetään ja koulutusleikkauksia jatketaan. Leikkauksista seuraava koulupudokkuus yhdessä korkean nuorisotyöttömyyden kanssa ajaa nuoret ahtaalle. OECD:n tutkimuksen mukaan joka viides suomalainen nuori mies on nyt koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella. Syrjäytyneitä nuoria on nyt enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Meillä ei ole varaa leikata koulutuksesta ja kasvattaa syrjäytyneiden nuorten määrää.

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 4

Varhaiskasvatus

Hallitus poistaa lasten subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen. Vastaisuudessa lasten oikeus varhaiskasvatukseen riippuu vanhempien elämäntilanteesta. Jos vanhempi on kotona esimerkiksi työttömyyden vuoksi tai hoitamassa vauvaa, lapsi saa varhaiskasvatusta vain 20 tuntia viikossa. Lisäksi hallitus heikentää yli kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen hoitajamitoituksia. Hoitajille jää yhä vähemmän aikaa lasta kohden. Aikaa kohtaamiselle tai yksilöllisten tarpeiden huomioimiselle jää selvästi nykyistä vähemmän.

Kansainvälisissä tutkimuksissa varhaiskasvatus on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n laskelmien mukaan yhden euron panostus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tuottaa yhteiskunnalle seitsemän euroa takaisin. Investointi palautuu takaisin paitsi varhaiskasvatusta saaneen lapsen parempana menestymisenä elämässä myös lapsen äidin työllisyys- ja urakehityksen myötä.

Varhaiskasvatuksessa kaikki lapset saavat tarpeelliset valmiudet peruskouluun, mahdollisiin ongelmiin pystytään puuttumaan varhaisessa vaiheessa ja esimerkiksi lapsen kielen kehitystä ja sosiaalisia valmiuksia tuetaan. Kun päivähoito-oikeutta rajataan ja hoitajamäärää vähennetään, tämä kaikki vaarantuu. Tarve varhaiskasvatukseen voi olla erityisen suuri juuri perheissä, joissa on esimerkiksi työttömyyttä. Osa lapsista tarvitsisi erityistä tukea jo varhaisvaiheessa saadakseen hyvän pohjan koulutielleen. Hallitus vahvistaa näillä päätöksillään negatiivisia ylisukupolvisia kierteitä. Syrjäytyminen voi alkaa jo lapsena. Hallitus rakentaa toimillaan lasten luokkayhteiskuntaa.

Peruskoulu

Hallitus leikkaa peruskoulujen laadusta. Peruskoulutus on kulmakivi, jolle suomalainen osaaminen ja jokaisen ihmisen tuleva kouluttautuminen ja työllistyminen rakentuvat. Peruskoulun tulee antaa kaikille lapsille ja nuorille sivistystä, kasvatusta, taidot ja innostuksen oppia sekä jatko-opiskeluvaihtoehdot. Jotta tästä pystytään huolehtimaan, tulee opettajilla olla aikaa jokaiselle lapselle ja nuorelle.

Hallitus esittää ryhmäkokojen pienentämiseen tarkoitettujen määrärahojen poistoa eli 30 miljoonan euron leikkausta sekä yleissivistävän koulutuksen laatumäärärahojen leikkaamista 15 miljoonalla eurolla. Nämä ovat suoraa leikkauksia ajasta, joka opettajilla on antaa oppilailleen. Pienellä ryhmäkoolla on oleellinen merkitys vahvempaa tukea tarvitsevien oppilaiden onnistuneeseen mukaan ottamiseen perusopetuksessa. Nämä leikkaukset lisäävät oppilaiden välistä eriarvoisuutta. Myöskään hallitusohjelman tavoitteleva oppimistapojen ja oppimisympäristöjen modernisointi ei ole mahdollinen ylisuurissa opetusryhmissä.

Opiskelijat

Hallitus toteuttaa opintotuki uudistuksen, jolla se leikkaa opintorahasta neljänneksen. Opintotukijärjestelmän uudistaminen säästöt edellä tulee pidentämään opintoaikoja ja vähentämään opintorahan käyttäjämääriä entisestään. Opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä opintoihinsa tulee ole-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp

Eriävä mielipide 4

maan yhä heikompi, kun lisätienestejä on pakko hakea entistä enemmän töissä käynnistä. Jo nykyisellään suurin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Tämä on kohtuutonta.

Lainapainotteinen opintotuki ei sovi nykyaikaan, jossa työelämä on epävakaata ja pirstaleista eikä taetta opiskelun jälkeisestä pysyvästä työstä ole. Leikkausten kohdentaminen jo nyt yhteiskunnan pienituloisimman ryhmän toimeentuloon on lyhytnäköistä politiikkaa. Opintotukiuudistus tulee heikentämään koulutuksellista tasa-arvoa: uskaltavatko köyhemmistä perheistä lähtevät nuoret enää hakeutua korkeakoulutukseen, kun toimeentulo pitää kattaa lainalla? Haluttomuus ottaa lainaa korreloi vahvasti opiskelijan sosioekonomisen taustan kanssa. Opintotukikuukausien leikkaaminen sekä tutkintokohtaisesti että kokonaismäärällisesti asettaa opintojen loppuun saattamisen vaaraan. Leikkaus tulee vaikuttamaan etenkin osaopiskelukykyisten, perheellisten ja erilaisista oppimisen vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden valmistumista.

Uudistuksen lisäksi hallitus poistaa opintotuen indeksisidonnaisuuden, minkä jälkeen opintotuki on ainoa perusetuus, jonka taso ei millään tavalla seuraa yleistä kustannuskehitystä. Hallitus haluaa suurten leikkausten lisäksi nakertaa opiskelijoiden toimeentuloa vähän joka vuosi. Tämä on kohtuutonta.

Korkeakoulutus

Laadukas korkeakoulutus on Suomen menestyksen ja kasvun avaintekijöitä. Maamme voi menestyä maailmalla vain korkeaan osaamiseen pohjaten. Leikkaukset korkeakoulutukseen ovat huolestuttavia. Massiivisten suorien leikkausten lisäksi yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksit jäädytetään. Tämä on valtava leikkaus maamme korkeimpaan koulutukseen. Korkeakoulut ovat jo aiempien leikkausten vuoksi tehostaneet toimintaansa sekä karsineet tila- ja hallintokuluista. Nämä leikkaukset ovat leikkauksia suoraan korkeakoulujen perustehtäviin: opetukseen ja tutkimukseen. Tämä on jo nähty opintojen hidastumisena, kun opintonsa aloittavat eivät saa opinto-ohjausta ja valmistuminen viivästyy, koska tutkimukseen vaadittavia kursseja järjestetään harvoin.

Kiky-sopimuksella perustellut säästöt

Kilpailukyky sopimuksesta johtuvat leikkaukset rokottavat lisää ammattikouluja, yliopistoja, vapaata sivistystyötä ja kulttuurilaitoksia. Kiky-sopimuksesta johtuvat leikkaukset leikkaavat ammattikorkeakouluilta yhteensä 6,9 miljoonaa euroa ja yliopistoilta yhteensä 13,9 miljoonaa euroa eli yhdeltä keskusalueelta yliopistolta leikataan arviolta 1,1 miljoonaa euroa. Koko koulutussektorilta on jo aiemmin leikattu jopa 700 miljoonaa, joten Kiky-sopimuksesta johtuvat uudet leikkaukset vaikuttavat merkittävästi toimijoiden toimintaan. Lisäksi kilpailukyky sopimus leikkaa teattereilta, orkestereilta ja museoilta 583 000 euroa

Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä opistoille ja oppilaitoksille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin ei-

Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp Eriävä mielipide 4

vätkä opistot ja oppilaitokset ole julkisia toimijoita. Valtionvarainministeriö on tulkinut, että opistot ja oppilaitokset kuuluvat julkiseen sektoriin samalla tavalla kuin esimerkiksi kunnat ja kirkko. Samaa logiikkaa on sovellettu kulttuurilaitoksiin.

Vapaa sivistystyö

Hallituksen leikkaus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksista tarkoittaa sitä, että kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja muiden aikuisoppilaitosten opetustarjontaa supistuu huomattavasti. Tämä on todella huolestuttava kehitys, kun samalla vapaan sivistystyön tarve on suurempi kuin koskaan. Muissa Pohjoismaissa on viime vuosina päinvastoin panostettu vapaaseen sivistystyöhön. Vapaan sivistystyön piirissä opiskelee vuosittain yli 50 000 maahanmuuttajataustaista henkilöä. Vapaassa sivistystyössä on valmiit joustavat rakenteet, jotka auttavat tehokkaasti kotoutumisessa maahanmuuttajien määrän kasvaessa.

Nyt hallituksen vapaaseen sivistystyöhön kohdistama leikkaus uhkaa heikentää oleellisesti kotoutumisen onnistumista. Samalla oppilaitokset joutuvat vähentämään muuta koulutustarjontaan: kuntien kansalaisopistojen ylläpitämiä kuntalaisten hyvinvointia lisääviä harrastuskursseja, järjestöjen opintokeskusten tarjoamaa tukea aktiiviselle kansalaisuudelle ja järjestötoiminnalle sekä liikunnan koulutuskeskusten terveitä elämäntapoja tukevia koulutuksia ja kielten opetusta.

Vapaaseen sivistystyöhön tehtävät rakennepoliittiseen uudistamiseen liittyvät säästöt ovat kohtuuttomia verrattuna muihin koulutuksen sektoreihin. Vuodesta 2011 lähtien leikkaukset ovat olleet 18 prosenttia. Vapaa sivistystyö on näin osallistunut jo rakennepoliittisiin säästötalkoisiin, varsinkin kun ensi vuonna tällä perusteella leikataan valtiontuesta edelleen 8,5 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön valtionosuusprosentti on vain 57, eli lähes puolet toiminnasta rahoitetaan muuta kautta.

Kulttuuri ja vapaa-ajan palvelut

Hallitus leikkaa kulttuurin valtionosuuksia. Leikkurin alle osuu kulttuurin kenttä teattereista museoihin. Tämä on suora heikennys kulttuuritarjontaan eri puolilla Suomea. Lisäksi kuntien ei vastaisuudessa tarvitse enää noudattaa kulttuurialan lainsäädäntöä. Tiukan kuntatalouden aikana tämä tietää väistämättä ylimääräisiä säästöjä kulttuuritoimeen. Kattavat vapaa-ajan ja kulttuuripalvelut vahvistavat hyvinvointia ja mielenterveyttä, rakentavat yhteisöllisyyttä sekä ehkäisevät ongelmia. Säästämällä kulttuurista ja liikunnasta kasvatetaan laskua tulevaisuudessa ja köyhdytetään suomalaista yhteiskuntaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

**Valiokunnan lausunto SiVL 8/2016 vp
Eriävä mielipide 4**

Helsingissä 21.10.2016

Jani Toivola vihr